

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
CONSULTATIVE COUNCIL OF EUROPEAN JUDGES

ԿԱՐՇԻՔ ԹԻՎ 3 (2002)

Ներկայացնում եմ Է՝ եվրոպացի ԽՈՐՀՐԴԻ
նախարարներին ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՎԵԼԱԿԵՐՊԸ,
ՄԱՍՆԱՎՈՐԱՊԵՍ՝ ԷԹԻԿԱՆ, ԴԱՏԱՎՈՐԻ ՊԱՇՏՈՆԻ շԵՏ
ԱՆՀԱՄԱՏԵՂԵԼԻ ՎԱՐՔԱԳԻԾԸ ԵՎ ԱՆԱԶԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳՈՂ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ
ՄԱՍԻՆ

OPINION No. 3 (2002)
OF THE CONSULTATIVE COUNCIL OF EUROPEAN JUDGES (CCJE) TO
THE ATTENTION OF THE COMMITTEE OF MINISTERS OF THE
COUNCIL OF EUROPE ON THE PRINCIPLES AND RULES GOVERNING
JUDGES' PROFESSIONAL CONDUCT, IN PARTICULAR ETHICS,
INCOMPATIBLE BEHAVIOUR AND IMPARTIALITY

«Աջակցություն Հայաստանում դատական բարեփոխումների իրականացմանը»

Եվրոպական դատավորների խորհրդատվական խորհրդի (ԵՊԽ) փաստաթղթերի ոչ պաշտոնական թարգմանության տպագրությունն իրականացվել է Եվրոպական միության և Եվրոպայի խորհրդի կողմից համաֆինանսավորվող ծրագրի մի մասի շրջանակներում: Եվրոպական դատավորների խորհրդատվական խորհրդի (ԵՊԽ) փաստաթղթերում ներկայացված տեսակետները որևէ պարագայում չեն կարող համարվել Եվրոպական միության պատանակած տեսակետի արտահայտում:

“Support to the implementation of the judicial reform in Armenia”

The publication of the non-official translation of the documents of the Consultative Council of European Judges (CCJE) has been produced as part of a project co-funded by the European Union and the Council of Europe. The views expressed in the documents of CCJE can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.

Եվրոպական դատավորների խորհրդատվական խորհրդի (ԵՊԽ) Կարծիք ԹԻՎ 3 (2002)

Բոլոր իրավունքները պահպանված են: Աստուց Հաղորդակցության սնօրինության (F-67075) Մարտի 19-ը, Սեդեֆու կամ publishing@coe.int) նախնական բույլովության ուսյն հրատարակության որևէ հատված չի կարող թարգմանվել, վերարտադրվել կամ փոխանցվել որևէ ձևով կամ միջոցներով՝ էլեկտրոնային (սկսվածակ, համացանց և այլն) կամ մեխանիկական, այդ թվում՝ պատենտանման, ձայնագրման կամ տեղեկատվության պահեստավորման կամ որոնման ցանկացած համակարգով:

Էջայրումը և դիզայնը՝ «Անդրանիկ» հրատարակչության

Հրատարակվել է Եվրոպայի խորհրդի Երևանյան գրասենյակի կողմից

Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
www.coe.int/yerevan

- © Եվրոպայի խորհուրդ, 2002թ., անգլերեն խմբագրության՝ Opinion No 3 (2002) of the Consultative Council of European Judges (CCJE)
- © Եվրոպայի խորհուրդ, 2018թ., հայերեն ոչ պատանակական թարգմանություն

Opinion No 3 (2002) of the Consultative Council of European Judges (CCJE)

All rights reserved. No part of this publication may be translated, reproduced or transmitted, in any form or by any means, electronic (CD-Rom, Internet, etc.) or mechanical, including photocopying, recording or any information storage or retrieval system, without prior permission in writing from the Directorate of Communications (F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int).

Layout and design: “Andranik” Publishing House

Published by the Council of Europe Office in Yerevan

Yerevan, Republic of Armenia
www.coe.int/yerevan

- © Council of Europe 2002 English edition: Opinion No 3 (2002) of the Consultative Council of European Judges (CCJE)
- © Council of Europe 2018 Armenian non-official translation

Ստրասբուրգ, 2002 թվականի հայտնիքերի 19

ԵՊԽԽ (2002) Կարծիք թիվ 3

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
(ԵՊԽԽ)

ԿԱՐՇԻՔ ԹԻՎ 3 (2002)

ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՒՄ ԷՋԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՒՇԱՂԻՈՒԹՅԱՆԸ

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՎԵԼՎԵՐՊԸ,
ՄԱՍՆԱՎՈՐԱՊԵՄ՝ ԷԹԻԿԱՆ, ԴԱՏԱՎՈՐԻ ՊԱՇՏՈՆԻ ՇԵՏ
ԱՆՀԱՄԱՏԵՂԵԼԻ ՎԱՐՔԱԳԻԾԸ ԵՎ ԱՆԱԶԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳՈՂ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ
ՄԱՍԻՆ

1. Եվրոպական դատավորների խորհրդատվական խորհուրդը (ԵԴԽՆ) կազմել է սույն Կարծիքն անդամ պետությունների կողմից հարցառարի պատասխանների, ինչպես նաև սույն հարցի վերաբերյալ ԵԴԽՆ աշխատանքային խմբի և ԵԴԽՆ փորձագետ պարոն Դենիս Սալապի (Ֆրանսիա) կողմից կազմված տեխտերի հիման վրա:

2. Սույն Կարծիքում հղում է կատարվում «Պատական իշխանության անկախության և դատավորների անփափոխելիության մասին» ԵԴԽՆ քիվ 1 (2001) կարծիքին (www.coe.int/legalprof, ԵԴԽՆ (2001) 43), մասնավորապես, 13-րդ, 59-րդ, 60-րդ և 71-րդ պարբերություններին:

3. Սույն Կարծիքը կազմելիս ԵԴԽՆ-ն ուսումնասիրել և պատշաճ կերպով հաշվի է առել հետևյալը.

- «Պատական համակարգի անկախության մասին» ՄԱԿ-ի հիմնարար սկզբունքները (1985թ.),
- «Պատավորների անկախության, արդյունավետության և դերի մասին» Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի քիվ R (94) 12 առաջարկությունը,
- «Պատավորների կարգավիճակի մասին» Եվրոպական խորտիան (1998թ.) (DAJ/DOC(98) 23),
- Պատավորների վարձագծի կանոնագիրքը՝ Բանգլադեշյան նախագիծը :

4. Սույն Կարծիքը վերաբերում է երկու հիմնական ոլորտների.

- դատավորների մասնագիտական վարվելակերպը կարգավորող սկզբունքները և կանոնները՝ սահմանելով էթիկայի սկզբունքներ, որոնք պետք է բավարարեն ամենաբարձր չափանիշները և կարող են ներառվել դատավորների կողմից կազմված մասնագիտական վարվելակերպի չափանիշների մասին փաստաթղթում (Ա),
- դատավորներին ֆրեական, ֆադաբախական և կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու սկզբունքները և ընթացակարգերը (Բ):

5. Այս համատեքստում ԵԴԽՆ-ն հարցադրում է, թե արդյոք գործող կանոնները և սկզբունքները բոլոր առումներով համապատասխան¹ են Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայով պահանջվող սրիբունալների անկախությանը և անաչառությանը:

6. Ուստի՝ ԵԴԽՆ-ն վարձել է պատասխանել հետևյալ հարցերին:

- Վարվելակերպի ի^oնչ չափանիշներ պետք է կիրառվեն դատավորներին նկատմամբ:

¹ Սա վերանայվել է 2002 թվականի նոյեմբերին՝ փոխարինելով Պատավորների վարվելակերպի բանգլադեշյան սկզբունքներին, ԵԴԽՆ-ին այդ սկզբունքները հասանելի չէին: Դրանց բացարարական գեկույցում նշվում է ԵԴԽՆ-ի աշխատանքային կառավարչության ներդրումը 2002 թվականի հունիսին:

- Ինչպե՞ս պետք է ձևակերպվեն վարվելակերպի չափանիւշերը:
- Ինչպե՞ս վարվել այն դեպքերում, երբ գատավորների նկատմամբ պետք է կիրառվի ֆրեական, ֆազաֆացիական և կարգապահական պատասխանատվություն:

7. ԵՂԽԽ-ն գտնում է, որ այս հարցերի պատասխանները կնպաստեն Եվրոպայում գատավորների համար համընդհանուր գործողությունների շրջանակային ծրագիրը իրագործելուն, հատկապես այն առաջնահերթությունների մասով, որոնք վերաբերում են գատավորների իրավունքներին և պարտականություններին, մասնագիտական վարվելակերպին և էթիկային (տե՛ս փաստաթուղթ CCJE (2001) 24, հավելված Ա, մաս III Բ): Այս համատեմատում ԵՂԽԽ-ի եզրակացությունները ներկայացված են ստորև՝ 49-րդ, 50-րդ, 75-րդ, 76-րդ և 77-րդ պարբերություններում:

Ա. ԴԱՏԱՎՈՐԻ ՎԱՐՎԵԼՆԿԵՐՊԻ ԶԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

8. Դատավորների վարվելակերպի էթիկային վերաբերող հարցերն անհրաժեշտ է ֆինալիզել մի շարք պատճառներով: Վեճերի կարգավորման ժամանակ կիրառվող մեթոդները պետք է մտապես վստահություններն չեն: Դատավորներին վերապահված իրավասությունները խստորեն կապված են արդարադատության, հեմարտության և ազատության արժեքների հետ: Դատավորների համար կիրառելի վարվելակերպի չափանիւշերը այս արժեքների արդյունքն են և արդարադատության իրականացման նկատմամբ վստահության նախապայման են հանդիսանում:

9. Արդարադատության համակարգի նկատմամբ վստահությունն առավել կարևոր է՝ հաշվի առնելով վեճերի զուբալացման միտումը և դատական ակտերի լայն շրջանառությունը: Ավելի՛ն՝ պետություններում, որոնք ղեկավարվում են իրավունքի գերակայությամբ, հասարակությունն իրավունք ունի ակնկալելու, որ կսահմանվեն ընդհանուր սկզբունքներ, որոնք համահունչ են արդար դատաբանության սկզբունքին և երաշխավորում են հիմնարար իրավունքներ: Դատավորների համար սահմանվել են պարտավորություններ՝ երաշխավորելու նրանց անաչառությունը և գործունեության արդյունավետությունը:

1) Վարվելակերպի ի՞նչ չափանիւշեր պետք է կիրառվեն գատավորների նկատմամբ

10. Դատավորների համար կիրառելի մասնագիտական պահանջները կարգավորող օրենքների ցանկացած վերլուծության ժամանակ պետք է դիտարկել հիմնարար սկզբունքները և հետապնդվող նպատակները:

11. Ինչ մեթոդ էլ կիրառվի դատավորներին աշխատանքի ընդունելու և վերապատրաստելու համար, և որքան էլ լայն լինի նրանց պարտականությունների շրջանակը, ամեն դեպքում դատավորներին վերապահված են այնպիսի իրավասություններ և դատավորները գործում են այնպիսի ոլորտներում, որոնք ազդում են մարդկանց կյանքի վրա: Հետագուտական վերջին զեկույցներից մեկում մատնահավում է, որ պետական բոլոր մարմինների շրջանում, հավանաբար, դատական իշխանությունն է, որ ամենամեծ փոփոխությունների է ենթարկվել եվրոպական երկրներում²: Վերջին տարիներին ժողովրդավարական հասարակություններում դատական համակարգերին առաջադրվել են առավել խիստ պահանջներ: Մեր հասարակություններում անոդ բազմակարծությանը զուգահեռ յուրաքանչյուր խումբ ձգտում է հանաչում կամ պաշտպանություն ստանալ, որը միշտ չէ, որ ստանում է: Չնայած ժողովրդավարությունների կառուցման գործընթացն առանցքային ներգործությունների է ենթարկվել, այնուամենայնիվ՝ ազգային մակարդակում տարբերությունները նկատելի են: Բացահայտ հեռարտություն է, որ Արևելյան Եվրոպայի երկրները, որոնք ծագում են ավտորիտար ռեժիմներից, այժմ դիտարկում են օրենքը և արդարադատությանը որպես ժողովրդավարության վերակառուցման համար առանցքային լեգիտիմություն ապահովող գործոններ: Այս երկրներում ավելի, քան այլուր, դատական համակարգն ինքնահաստատվում է պետական այլ մարմինների շրջանում՝ դատական վերահսկողության գործառույթներ իրականացնելու միջոցով:

12. Դատավորներին վերապահված իրավասությունների կարգավորումը վերապահված է ոչ միայն ներպետական իրավունքին՝ որպես ժողովրդի կամարտահայտության ձևի, այլև ժամանակակից ժողովրդավարական հասարակություններում ընդունելի միջազգային իրավունքին և արդարադատության սկզբունքներին:

13. Այս իրավասությունները վերապահված են դատավորներին, որպեսզի նրանք կարողանան արդարադատությունն իրականացնել՝ կիրառելով օրենքը, և որպեսզի կարողանան ապահովել, որ յուրաքանչյուր անձ օգտվի այն իրավունքներից և/կամ գույքից, որոնք օրինականորեն պատկանում են իրեն, և որոնցից ինքը զրկվել է կամ կարող է զրկվել:

14. Այս նպատակն արտահայտված է Մարբու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածում, որը, ձևակերպված լինելով բացառապես դատական համակարգից օգտվողների սեփականության, սահմանում է, որ «յուրաքանչյուր ոք ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում

2 Les mutations de la justice. Comparaisons européennes, Ֆ. Ռոբերթ և Ա. Կոսկին (Խմբ.), Հարմարան, 2001թ.:

արդարացի և հրապարակային դատաբանության իրավունք»: Առանց ենթադրելու, որ դատավորները պետք է ամենագոր լինեն՝ կոնվենցիան ընդգծում է այն երաժիշիները, որոնք պետք է ապահովվեն անձանց համար դատաբանության ժամանակ, և սահմանում է այն սկզբունքները, որոնց վրա դատավորի պարտականությունները հիմնված են՝ անկախությունը և անաչառությունը:

15. Վերջին տարիներին ցկատելի կարևորություն է տրվում դատական անկախության և անաչառության ապահովման աներաժեռությունը: Ստեղծվել են անկախ մարմիններ՝ պաշտպանելու դատական համակարգը կուսակցական միջամտություններից: Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի նշանակությունն անել է, և դա ցկատելի է դարձել Ստրասբուրգի Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում և ազգային դատարաններում:

16. Դատավորի անկախությունը առանցքային սկզբունք է և յուրաքանչյուր պետության քաղաքացու, այդ քվում՝ դատավորների իրավունքն է: Դատավորների անկախությունը ունի քե՛ ինստիտուցիոնալ և քե՛ անհատական ապակետ: Ժամանակակից ժողովրդավարական պետությունը պետք է հիմնվի իշխանությունների տարանջատման վրա: Յուրաքանչյուր դատավոր պետք է անի ամեն ինչ՝ ապահովելու դատական անկախությունը քե՛ ինստիտուցիոնալ և քե՛ անհատական մակարդակում: Նման անկախության տրամաբանությունը մանրամասն քննարկված է ԵՊԽՍ քիվ 1 (2001) կարծիքի 10-13-րդ պարբերություններում: Ինչպես նշված է այդ պարբերություններում՝ դատական անկախությունն անբաժանելիորեն կապված է դատավորի անաչառության հետ և դրա նախապայմանն է հանդիսանում, ինչն առանցքային է դատական համակարգի արժանահավատության և վստահելիության համար, որը պետք է ոգեշնչման աղբյուր հանդիսանա ժողովրդավարական հասարակության համար:

17. 1985 քվակառին Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից կազմված «Դատական իշխանության անկախության հիմնարար սկզբունքներ» վաստարդքի 2-րդ հոդվածում սահմանվում է, որ «դատական իշխանությունը պետք է դատարան ներկայացված գործերով որոշումներ ընդունի՝ պակասելույ անաչառությունը, հեղվելույ վատերի վրա և օրենքի համաձայն, առանց որևէ անձի կողմից կամ որևէ պատճառով ուղղակի կամ անուղղակի սահմանափակումների, անհարկի ազդեցության, դրդումների, նշումների, ապառույիների կամ միջամտությունների»: 8-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատավորները «պետք է մտապետ իրենց դրսևորեն այնպետ, որ պակասեն իրենց պատռնի արժանապատվությունը, ինչպետ նաև դատական իշխանության անաչառությունը և անկախությունը»:

18. «Պատավորների անկախության, արդյունավետության և դերի մասին» Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի թիվ R (94) 12 առաջադրության մեջ նշվում է (սկզբունք 1.2.դ), որ «դատավորները պետք է ունենան դատական գործերով անաչառ որոշումներ ընդունելու անսահմանափակ ազատություն՝ էլնելով իրենց խցնի թելադրանքից և վաստերի իրենց մեկնաբանությունից, ինչպես նաև պահպանելով գործող օրենքով սահմանված կանոնները»:

19. «Պատավորների կարգավիճակի մասին» եվրոպական խորհրդում նշվում է, որ դատավորների կարգավիճակով պետք է ապահովվի անաչառություն, ինչը հասարակության բոլոր անդամներն իրավունք ունեն ակնկալելու դատարաններից (պարբերություն 1.1): ԵՊԽՆ-ն լիովին պաշտպանում է խորհրդային այս դրույթը:

20. Անաչառությունը նախատեսված է Եվրոպական դատարանի կողմից թե՛ որպես սուբյեկտիվ մոտեցում, որի դեպքում հաշվի են առնվում կոնկրետ դատավորի անձնական համոզմունքները և կոնկրետ գործում ունեցած շահը, թե՛ որպես օբյեկտիվ գնահատում այն առումով, թե արդյո՞ք դատավորն ապահովել է բավարար երաշխիքներ՝ բացառելու որևէ օրինաչափ կասկած այս հարցի առնչությամբ՝ :

21. Պատավորները բոլոր հանգամանքներում պետք է գործեն անաչառ՝ ապահովելու, որ բաղաձայնները որևէ իրավաչափ պատճառ չունենան կասկածելու կողմնակալության հարցում: Այս առումով՝ անաչառությունը պետք է ակնհայտ լինի թե՛ դատավորի դատական գործառույթներն իրականացնելիս և թե՛ դատավորի այլ գործառույթների իրականացման ընթացքում:

ա. Պատական գործառույթներ իրականացնելիս դատավորների անաչառությունը և վարվելակերպը

22. Պատական իշխանության նկատմամբ հանրային վստահությունը և հարգանքը դատական համակարգի արդյունավետության երաշխիքներն են. իրենց մասնագիտական գործունեության ընթացքում դատավորների վարվելակերպը բնականաբար ընկալվում է հանրության կողմից որպես դատարանների վստահելիության առանցքային գործոն:

23. Ուստի՝ դատավորները իրենց պարտականությունները պետք է կատարեն առանց հովանավորչության, նախապաշարմունքի կամ կողմնակալության: Պատավորները չպետք է ընդունեն որոշումներ՝ հիմն ընդունելով որևէ բան, որը դուրս է իրավունքի գերակայության իրա-

3 Տե՛ս, օրինակ՝ Պիրակի գործը, 1982 թվականի հոկտեմբերի 1-ի վիճի, շարք Ա 53, պարբ. 30, Դե Կուբերի գործը, 1984 թվականի հոկտեմբերի 26-ի վիճի, շարք Ա 86, պարբ. 24, Դեմիկոլիի գործը, 1991 թվականի օգոստոսի 27-ի վիճի, շարք Ա 210, պարբ. 40, Սենը-Մարիի գործը, 1992 թվականի դեկտեմբերի 16-ի վիճի, շարք Ա 253-Ա, պարբ. 34:

գործման շրջանակներին: Դատական գործերով զբաղվելիս կամ նման անհրաժեշտության դեպքում նրանք գիտակցաբար չպետք է կատարեն այնպիսի դատողություններ, որոնք ողջամիտ դիտարկման դեպքում կհեռանալեն վեհի լուծման կանխորոշում կամ որոնք կարող են ազդել վարույթի արդարացիության վրա: Նրանք պատճառ կերպով պետք է հաշի առնեն յուրաքանչյուր անձի (օրինակ՝ կողմերի, վկաների, իրավախորհրդատուների)՝ առանց ապօրինի հիմնով որևէ տարբերակում դնելու կամ իրենց գործառույթների պատճառ կատարմանը ոչ համահունչ: Նրանք նաև պետք է ապահովեն, որ իրենց մասնագիտական արհեստավարժությունն ակնհայտ կերպով դրսևորվի իրենց պարտականությունների կատարման ընթացքում:

24. Դատավորները նաև պետք է իրենց գործառույթները իրակա-նացնեն պատճառ կերպով՝ պահպանելով բաւոր կողմերի նկատմամբ հավասար վերաբերմունքի սկզբունքը՝ խուսափելով ցանկացած կողմ-նակալությունից կամ խտրական վերաբերմունքից, պահպանելով կող-մերի միջև հավասարակշռությունը և յուրաքանչյուրի համար ապահո-վելով արդար դատաքննության իրավունքը:

25. Դատական համակարգի արդյունավետությունը նաև պահանջում է, որ դատավորներն ունենան մասնագիտական բարձր գիտակցություն: Նրանք պետք է ապահովեն մասնագիտական բարձր մակարդակի գի-տելիքներ՝ անցնելով հիմնական և ընթացիկ վերապատրաստում, որի շնորհիվ կապահովվի պատճառ որակավորման մակարդակ:

26. Դատավորները պետք է կատարեն իրենց պարտականություն-ները ջանասիրաբար և ողջամիտ ժամկետներում: Դրա համար, իհար-կե, անհրաժեշտ է, որ նրանց տրամադրվեն համապատասխան հար-մարություններ, սարքավորում և օժանդակություն: Նման դեպքում դատավորները պետք է ուշադիր լինեն և ունակ լինեն իրականացնելու Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6.1 հոդվածով սահ-մանված՝ ողջամիտ ժամկետում վեհի կայացնելու իրենց պարտականու-թյունները:

բ. Անհատությունը և դատավորների վարվելակերպը դատա-րանից դուրս

27. Դատավորները չպետք է մեկուսանան հասարակությունից, որ-տեղ նրանք ապրում են, քանի որ դատական համակարգը կարող է պատճառ գործել միայն, եթե դատավորները չեն կարցնում իրականու-թյան զգացողությունը: Ավելին՝ որպես քաղաքացիներ, դատավորները ունեն, մասնավորապես, Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվեն-ցիայով պաշտպանված հիմնարար իրավունքներ և ազատություններ (կարծիք ունենալու ազատություն, կրոնական ազատություն և այլն):

Ուստի՝ նրանք պետք է պահպանեն դատարանից դուրս գործունեությանը զբաղվելու իրենց ընդհանուր ազատությունը՝ ըստ իրենց հայեցողության:

28. Այնուամենայնիվ, նման գործունեությունը կարող է վտանգել նրանց անաչառությունը, իսկ երբեմն՝ նրանց անկախությունը: Ուստի՝ պետք է ապահովվի ողջամիտ հավասարակշռություն այն բանում, թե որքան կարող են դատավորները ներգրավվել հասարակությունում և ինչ պարտավորություն ունեն իրենց պարտականությունների կատարման ընթացքում անկախ և անաչառ լինելու և նման տպավորություն թողնելու համար: Վերլուծելով վերջին խնդիրը՝ պետք է մտապես հարցնել, թե որպեսզի սոցիալական համատեքստում և ողջամիտ, իրազեկ դիտորդի գնահատմամբ, արդյոք դատավորը ներգրավված է այնպիսի գործունեության մեջ, որը օբյեկտիվ կերպով կարող է վտանգել նրա անկախությունը կամ անաչառությունը:

29. Դատավորներն իրենց անձնական կյանքում պետք է հարգանքի արժանի վարձագիծ դրսևորեն: Հաշվի առնելով Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների մշակութային բազմազանությունը և բարոյական արժեքների շարունակական զարգացումը՝ անձնական կյանքում դատավորի վարձագծի համար կիրառելի չափանիւթերը հնարավոր չէ չափազանց հստակ սահմանել: ԵԴԽՆ-ն խրախուսում է դատական համակարգի ներսում ստեղծել մեկ կամ մի քանի մարմին կամ ճեանակել անձանց, որոնք կունենան խորհրդակցական և խորհրդատվական դեր, որոնց դատավորները կարող են դիմել, երբ վստահ չեն, թե արդյոք անձնական կյանքում որպեսզի գործողությունը համապատասխանում է դատավորի կարգավիճակին: Նման մարմինների կամ անձանց առկայությունը կարող է խրախուսել էթիկայի կանոնների բովանդակության և ճեանակության շուրջը դատական համակարգի ներսում ֆինանսավորում: Երկու հնարավոր տարբերակներ են, օրինակ՝ Փերագույն դատարանի կամ դատավորների միությունների ենթակայության տակ գործող նման մարմինները կամ անձինք: Ամեն դեպքում, նման մարմինները կամ անձինք չպետք է լինեն վարչական սանկցիաներ ճեանակելու համար պատասխանատու մարմիններ և պետք է հետապնդեն այլ նպատակներ:

30. Դատավորների ներգրավվածությունը ֆադախական գործունեության մեջ լուրջ խնդիրներ է առաջացնում: Իհարկե, դատավորները ևս ֆադախցիներ են և պետք է իրավունք ունենան օգտվելու իրենց ֆադախական իրավունքներից, որոնցից օգտվում են բոլոր ֆադախցիները: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով արդար դատավորության իրավունքը և լեգիտիմ հանրային ակնկալիքները՝ դատավորները պետք է սահմանափակեն հանրային ֆադախական գործունեությանը զբաղվելու

լու իրենց նկրտումները: Որոշ պետություններ այս սկզբունքը ներառել են կարգապահական կանոններում և պատժամիջոցներ են կիրառում ցանկացած գործողության համար, որը հակասում է «վերապահում» կիրառելու դատավորների պարտականությանը: Այս պետությունները նաև հստակ նշել են, որ դատավորի պարտականությունները անհամատեղելի են որոշակի ֆազական մանդատների հետ (ազգային խորհրդարանում, Եվրոպական խորհրդարանում կամ տեղական ավագանու կազմում): Երբեմն նույնիսկ դատավորների կանայք կամ ամուսինները իրավունք չունեն նման պաշտոններ զբաղեցնել:

31. Հնդկահունդ առմամբ՝ անհրաժեշտ է վերանայել ֆազական բնույթի հանրային բանավեճերում դատավորների մասնակցության հարցը: Դատական համակարգի նկատմամբ հանրային վստահությունը պահպանելու նպատակով՝ դատավորները չպետք է ներգրավվեն ֆազական հակամարտություններում, որոնք անհամատեղելի են դատական իշխանությունից պահանջվող չեզոքության սկզբունքի հետ:

32. Հարցառարի պատասխանները կարգալիս տպավորություն է ստեղծվել, որ որոշ պետություններ վերապահումով են մոտենում ֆազականության մեջ դատավորների ներգրավման հարցին:

33. ԵՊԽՆ-ի ներսում ֆինարկումները ցույց են տվել, որ անհրաժեշտ է հավասարակշռություն պահպանել դատավորների՝ կարծիք ունենալու և արտահայտման ազատության ու չեզոքության պահանջի միջև: Ուստի՝ չնայած դատավորների՝ ֆազական կուսակցության անդամությունը և առանցքային խնդիրների մասին հանրային բանավեճերում մասնակցությունը չեն կարող արգելվել, անհրաժեշտ է, որ վերջիններս խուսափեն առնվազն այն ֆազական գործունեությունից, որը կարող է հարցականի տակ դնել նրանց անկախությունը կամ վստահել անաչառ երևալու հանգամանք:

34. Այնուամենայնիվ, պետք է թույլատրվի, որ դատավորները մասնակցեն որոշ բանավեճերի, որոնք վերաբերում են ազգային դատական ֆազականությանը: Պետք է հնարավոր լինի խորհրդակցել դատավորների հետ, ինչպես նաև նրանք ակտիվ դեր պետք է խղան իրենց կարգավիճակի մասին օրենսդրության մեակման գործընթացում և, ընդհանուր առմամբ, դատական համակարգի գործունեության հարցում: Այս հարցի առնչությամբ հարց է առաջանում, թե արդյո՞ք դատավորներին պետք է թույլատրվի դառնալ արհեստակցական միությունների անդամ: Արտահայտվելու ազատության և կարծիք հայտնելու իրենց իրավունքի սահմաններում դատավորները կարող են իրականացնել արհեստակցական միություններին միանալու իրենց իրավունքը (միավորումներ կազմելու ազատություն), չնայած սահմանափակումներ կարող են կիրառվել գործադուլների մասով:

35. Այլ ոլորտում աշխատելը հնարավորություն է տալիս դատավորներին ընդլայնելու իրենց մտածողությունը և նրանց իրազեկ է պահում հասարակության մեջ առկա խնդիրներին, ինչը լրացնում է իրենց մասնագիտության ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքները: Ի հակադրություն դրան՝ սա պարունակում է ոչ անհեան ռիսկեր. դա կարող է ընկալվել որպես իշխանությունների տարանջատման սկզբունքին հակասող գործունեություն, ինչպես նաև կարող է բացասաբար անդրադառնալ դատավորների անկախության և անաչառության մասին հանրային կարծիքի վրա:

36. Դատավորներին կառավարության որոշ գործառնություններ գրավելու հարցը, օրինակ՝ նախարարի (*cabinet ministériel*) մասնավոր գրասենյակում ծառայությունը, լուրջ խնդիրների տեղիք է տալիս: Ոչինչ չի կարող խնդարել դատավորին գործառնություն իրականացնելու նախարարության վարչական բաժիններում (օրինակ՝ արդարագատության նախարարության ֆալսիֆիկացիայի կամ ֆրեանկան օրենսդրության վարչությունում). այնուամենայնիվ, այս հարցը ավելի նուրբ երանգ է ստանում, երբ դատավորը դառնում է նախարարի մասնավոր գրասենյակի աշխատակազմի անդամ: Նախարարները լիավոր իրավունք ունեն ցանկացած անձի նշանակելու աշխատանքի իրենց մասնավոր գրասենյակում, բայց, որպես նախարարի սերտ համագործակցողներ, նման աշխատակիցները որոշակի չափով մասնակցում են նախարարի ֆալսիֆիկացիայի գործունեությանը: Նման հանգամանքներում՝ նախան դատավորը կսկսի նախարարի մասնավոր գրասենյակում ծառայությունը, լավագույն դեպքում դատավորների նշանակման անկախ մարմինը պետք է տրամադրի կարծիք, որպեսզի սահմանվեն կանոններ այն մասին, թե վարվելիքի պիտի ինչ ձևեր են ընդունելի տվյալ մասնավոր դեպքում:

գ. Անաչառությունը և դատավորների մասնագիտական գործունեությունն այլ ձևերով

37. Դատական գործառնությունի հատուկ բնույթը և պատճառի արժանապատվությունը բարձր պահելու, ինչպես նաև դատավորներին նշանակելու բոլոր տեսակներից պատշաճացնելու անհրաժեշտությունը ենթադրում է, որ դատավորներն իրենց պետք է դրսևորեն այնպես, որ խուսափեն շահերի ցանկացած բախումից կամ իշխանության չարաժառանգից: Սա

4 Անհամատեղելիությունների մասին մանրամասն վերլուծության համար տե՛ս Ջան-Պիեր Արեհենտաի հաղորդագրությունը, որը ներկայացվել է Եվրոպայի խորհրդի կողմից դատավորների կարգավիճակի մասին կազմակերպված սեմինարին (Բուխարեստ, 1997 թվականի մարտի 19-21), և Պիեր Կարնուի հաղորդագրությունը, որը ներկայացվել է Եվրոպայի խորհրդի կողմից դատավորների կարգավիճակի մասին կազմակերպված սեմինարին (Քիեռն, 1997 թվականի սեպտեմբերի 18-19):

նշանակում է, որ դատավորները պետք է խուսափեն մասնագիտական գործունեության այնպիսի ձևերից, որոնք կարող են հեռացնել նրանց իրենց դատական պարտականություններից և ստիպեն կատարել այդ պարտականությունները մասամբ: Որոշ պետություններում դատավորի գործառնությունների հետ անհամատեղելիությունը հասակ սահմանվում է դատավորների մասին օրենսդրությամբ, և դատական համակարգի անդամներին չի բույլատրվում զբաղվել մասնագիտական կամ վճարովի որևէ այլ գործունեությամբ: Բացառությունները վերաբերում են կրթական, հետազոտական, գիտական, գրական կամ արվեստի ոլորտի աշխատանքներին:

38. Տարբեր երկրներում դատավորի աշխատանքի հետ անհամատեղելի գործունեության ձևերը տարբեր լուծում են ստացել այս կամ այն չափով (կից ներկայացվում է հակիրճ նկարագրություն) կամ տարբեր ընթացակարգերով, չնայած բոլոր դեպքերում ընդհանուր նպատակը եղել է դատավորների և հասարակության միջև անհարթահարելի խոչընդոտների վերացումը:

39. ԵՊՖ-ն գտնում է, որ մասնագիտական վարվելակերպի կանոններով պետք է դատավորներից պահանջվի խուսափել գործունեության այն ձևերից, որոնք կարող են հարցականի տակ դնել իրենց պատանի արժանապատվությունը և պահպանել հանրային վստահությունը դատական համակարգի նկատմամբ՝ նվազագույնի հասցնելով շահերի բախման վտանգը: Այս նպատակով նրանք պետք է խուսափեն լրացուցիչ մասնագիտական աշխատանք կատարելուց, որը կարող է սահմանափակել նրանց անկախությունը և վտանգել անաշտությունը: Այս համատեքստում, ԵՊՖ-ն պատկանում է «Դատավորների կարգավիճակի մասին» եվրոպական խարտիան, որի համաձայն դատական մանդատից դուրս գործունեություն իրականացնելու ազատությունը «կարող է չսահմանափակվել՝ բացառությամբ, եթե նման գործունեությունը անհամատեղելի է դատավորների նկատմամբ վստահության, դատավորի անաշտության կամ անկախության, կամ դատական գործերով ամենայն ջանախրությամբ և ոչջամիտ ժամկետում զբաղվելու նրա կարողության հարցում» (պարբ. 4.2): Եվրոպական խարտիան նաև նախատեսում է դատավորների՝ մասնագիտական կազմակերպությունների անդամ դառնալու իրավունքը և ազատ արտահայտման իրավունքը (պարբ. 1.7)՝ խուսափելու համար «անհարկի խստությունից», ինչը կարող է խոչընդոտներ ստեղծել հասարակության և դատավորների միջև (պարբ. 4.3): Այնուամենայնիվ, առանցքային է, որ դատավորները իրենց ժամանակի մեծ մասը նվիրեն դատական գործին, այդ թվում՝ հարակից աշխատանքներին, և չգայթակղվեն իրենց ուսադրությունը դատարանից դուրս գործունեությանը նվիրելու հարցում:

Ակնհայտորեն՝ նման գործունեությանը զբաղվելու առավել մեծ ցանկություն կարող է առաջանալ, եթե այդ աշխատանքների համար որևէ ձևով վարձատրություն չիկի: Հստակ սահմանը, թե որ դեպքերն են թույլատրելի և որ դեպքերը թույլատրելի չեն, պետք է սահմանվի առանձին երկրների կողմից, և այդ դեպքում դերակատարում ունի այն մարմինը, որն առաջարկվել է վերահսկող 29-րդ պարբերությունում:

դ. Անաչառությունը և դատավորների հարաբերությունը լրատվամիջոցների հետ

40. Նկատվում է լրատվամիջոցների կողմից դատական հարցերին առավել մեծ ուշադրություն դարձնելու միտում, հատկապես ֆրեական իրավունքի ոլորտում և մասնավորապես Արևմտյան Եվրոպայի մի շարք երկրներում: Հաժվի առնելով այն կապը, որը կարող է գոյություն ունենալ դատավորների և լրատվամիջոցների միջև՝ վտանգ կա, որ դատավորների վարվելակերպի վրա կարող են ազդել լրագրողները: ԵՊԽՆ-ն ընդգծում է այս առնչությամբ, որ իր թիվ 1 կարծիքում (2001) նշվել է, որ, չնայած լրատվամիջոցների ազատությունն առանցքային սկզբունք է, այնուամենայնիվ, անհրաժեշտություն կա պաշտպանելու դատական պրոցեսը ոչ պատճառ արտաքին ազդեցությունից: Համապատասխանաբար՝ դատավորները պետք է զգուշացվեն դրսևորելն լրատվամիջոցների հետ հարաբերություններում և պետք է կարողանան պահպանել իրենց անկախությունը և անաչառությունը՝ խուսափելով լրագրողների հետ հարաբերություններում ցանկացած անձնական չարաճախումից և իրենց դատական վարույթում գտնվող գործերի մասին ցանկացած անհիմն մեկնաբանություններից: Չնայած սրան, պետք է նշել, որ հանրության՝ տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածից բխող հիմնարար սկզբունք է: Սրանից հետևում է, որ դատարանը բավարարում է ֆադաբացիների լեգիտիմ ակնկալիքները հստակ հիմնավորված որոշումների միջոցով: Դատավորները պետք է նաև ազատ լինեն հանդես գալու համառոտ հայտարարություններով կամ պաշտոնական հաղորդումներով՝ ներկայացնելով դատական գործերի ուղղվածությունը կամ պարզաբանելով իրենց վիճակների նշանակությունը: Ի լրումն՝ այն երկրներում, որտեղ դատավորները ներգրավված են ֆրեական հետաքննության մեջ, խորհուրդ է տրվում համատեղել գործին առնչվող սահմանափակումները տեղեկատվության ազատության իրավունքի հետ: Միայն նման հանգամանքներում դատավորները կարող են լիարժեքորեն իրականացնել իրենց դերը՝ առանց վախենալու լրատվամիջոցների նշումներից: ԵՊԽՆ-ն ուշադրություն է հրավիրում որոշ երկրներում առկա գործելակերպին, որտեղ նշանակվում է հաղորդակցման համար պատասխանատու

դատավոր կամ խոսնակ՝ հանրությանը հետաքրքրող հարցերի շուրջը մասնալի հետ աշխատանքը կազմակերպելու համար:

2) Ինչպե՞ս պետք է վարվելակերպի չափանիշները ձևակերպվեն

41. Մայրցամաքային դատական ավանդույթը լրջորեն աջակցում է կանոնագրերի գաղափարին: Որոշ երկրներում արդեն մշակվել են վարվեցողության կանոնագրեր պետական ոլորտում (նստիկանություն), պետական հավաստագրեր պահանջող մասնագիտությունների գծով (փաստաբաններ, բժիշկներ) և մասնավոր ոլորտում (լրատվամիջոցներ): Էթիկայի կանոնագրեր նույնպես վերջերս ներմուծվել են դատավորների համար, մասնավորապես Արևելյան Եվրոպայի երկրներում՝ հետևելով Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների օրինակին:

42. Ամենահինն Իտալիայի «Էթիկայի կանոնագիրք» է, որն ընդունվել է 1994 թվականի մայիսի 7-ին Իտալիայի դատավորների միության կողմից: Վերջինս դատավորների մասնագիտական կազմակերպություն է: «Կանոնագիրք» բառը տեղին չէ, քանի որ այն ներառում է 14 հոդված, որոնք վերաբերում են դատավորների ամբողջ կազմի, ինչպես նաև դատախազների վարվելակերպին (ներառյալ՝ դատաբանների նախագահների)⁵: Պարզ է, որ կանոնագրում չեն ներառվում կարգապահական կամ քրեական պատասխանատվություն ենթադրող կանոններ: Փոխարենը՝ այն ինքնակարգավորիչ մեխանիզմ է, որը մշակվում է հենց դատական համակարգի կողմից: 1-ին հոդվածով սահմանվում են ընդհանուր սկզբունքները. «Սոցիալական կյանքում դատավորը պետք է իրեն դրսևորի արժանապատվությամբ և պատշաճության սահմաններում և մտապես ուժադիր լինի հանրային շահերին: Իր գործառույթներն իրականացնելիս և մասնագիտական գործունեության յուրաքանչյուր դրսևորման ժամանակ նա պետք է առաջնորդվի անձնական շահից հեռավորացելու, անկախության և անաչառության արժեքներով»:

43. Այլ երկրներ, ինչպես օրինակ՝ Էստոնիան, Լիտվան, Ուկրաինան, Մոլդովան, Սլովենիան, Զեխիայի Հանրապետությունը ու Սլովակիան, ունեն «դատական էթիկայի կանոնագիրք» կամ «վարվելակերպի սկզբունքներ», որոնք ընդունվում են դատավորների միությունների ներկայացուցիչների կողմից և տարբերվում են կարգապահական կանոններից:

5 Վերաբերում է անձանց միջև հարաբերություններին, արևեստավարժ լինելու պարտավորությանը, պետական ռեսուրսների օգտագործմանը, մասնագիտական տեղեկատվության օգտագործմանը, լրատվամիջոցների հետ հարաբերություններին, միավորումներին անդամությանը, անաչառ և անկախ երևալու պարտավորությանը, համագործակցող կողմերի հետ, պատժադատարան ընթացքում և պատժուհից դուրս դիտարկվելու պարտավորությանը, ինչպես նաև նախագահող դատավորների պարտականություններին:

44. Վարվելակերպի կանոնադրերը կարևոր օգտակարություն ունեն. նախ՝ դրանք օգնում են դատավորներին՝ լուծելու մասնագիտական էթիկայի հետ կապված հարցեր, նրանց ինքնավարություն են տալիս որոշումների կայացման ընթացքում և երաշխավորում են նրանց անկախությունը այլ մարմիններից: Երկրորդ՝ դրանք հանրությանն իրազեկում են, թե ինչ չափանիշներ պետք է ակնկալել դատավորներից: Երրորդ՝ նրանք նպաստում են հանրության այն համոզմանը, որ արդարագատությունը իրականացվում է անկախ և անաչառ:

45. Այնուամենայնիվ, ԵԴԽՆ-ն ցանկանում է նեղել, որ անկախությունն ու անաչառությունը հնարավոր չէ պաշտպանել բացառապես վարվելակերպի սկզբունքներով, և որ պետք է գործեն նաև բազմաթիվ օրենսդրական և ընթացակարգային կանոններ: Մասնագիտական վարվելակերպի չափանիշները տարբերվում են օրենսդրական և կարգապահական կանոններից: Դրանք արտահայտում են մասնագետի կարողությունը, իր գործառույթը այն արժեքների համատեքստում իրականացնելու հարցում, որոնք համապատասխանում են հանրային ակնկալիքներին՝ որպես սյուլ մասնագիտությանը վերապահված իրավասությունների կրկնօրինակներ: Դրանք ինքնակարգավորիչ չափանիշներ են, որոնք նաև չանում են, որ օրենքի կիրառությունը մեխանիկական գործողություն չէ, այլ ներառում է իրական հայեցողական իրավասություն և դատավորներին վերապահում է սեփական անձի և ֆազաբանների միջև հարաբերություն հաստատելու պատասխանատվություն:

46. Մասնագիտական վարվելակերպի կանոնադրերը նաև մի շարք խնդիրներ են ստեղծում: Օրինակ՝ կարող է ստեղծվել տպավորություն, որ դրանք պարունակում են բոլոր կանոնները, և որ ցանկացած բան, որն արգելված չէ, թույլատրելի է: Դրանք չափից դուրս պարզեցնում են իրավիճակները և ի վերջո ստեղծում են տպավորություն, որ վարվելակերպի չափանիշները անփոփոխ են որոշակի ժամանակահատվածում, երբ, իրականում, դրանք մշտապես փոփոխվում են: ԵԴԽՆ-ն առաջարկում է դրանք ձևակերպել որպես «մասնագիտական վարվելակերպի չափանիշների մասին հայտարարություն» և դրանց մասին խոսել որպես այգյախիսի, ոչ թե որպես կանոնադրի:

47. ԵԴԽՆ-ն գտնում է, որ նման հայտարարությունները պետք է խրախուսել բոլոր երկրներում, չնայած դա մասնագիտական վարվելակերպի կանոնները տարածելու միակ ձևը չէ, քանի որ.

- մասնագիտական վարվելակերպի կանոնների մշակման և տարածման գործում դեր պետք է խաղան համապատասխան նախնական և ընթացիկ վերապատրաստման դասընթացները

6 Իր հակիրճ գեղայցում, որը ներկայացվել է Լիաբոնի ցանցի առաջին հանդիպումից հետո, Դանիել Լուդեռ շեռտել է, որ վերապատրաստումները կարող օգակ պետք է հանդիսանան և խրախուսեն ֆինանսումներ դատավորների մասնագիտական գոր-

- այն պետություններում, որտեղ դրանք առկա են, դատական տեսուչները դատավորների վարձագծի գիտարկումների հիման վրա կարող են նպաստել բարոյական մտածելակերպի զարգացմանը: Նրանց տեսակետները կարող են փոխանցվել տարեկան զեկույցների միջոցով,
- իր որոշումներով «Պատավորների կարգավիճակի մասին» եվրոպական խարտիայում նշված անկախ մարմինը այն դեպքերում, երբ ներգրավված է կարգապահական վարույթներում, ձևակերպում է դատավորների պարտականությունները և պարտավորությունները: Երբ այդ որոշումները հրապարակվեն համապատասխան ձևով, դրանց հիմնում ընկած արժեքների վերաբերյալ իրազեկությունը հնարավոր կլինի բարձրացնել ավելի արդյունավետ եղանակով,
- կարելի է ստեղծել բարձր մակարդակի խմբեր՝ բաղկացած արդարադատության իրականացման մեջ ներգրավված տարբեր շահագրգիռ խմբերի ներկայացուցիչներից՝ գիտարկելու էրիկային վերաբերող հարցերը և տարածելով կայացրած եզրակացությունները,
- մասնագիտական միությունները կարող են հարթակ հանդիսանալ դատավորների պարտականությունների և էրիկայի հարցերի ֆինանսիաների համար. դրանք պետք է հնարավորինս լայն տարածեն վարվելակերպի կանոնները դատական համակարգի շրջանում:

48. ԵՊԽՆ-ն ցանկանում է նեղ, որ դատավորների անկախությունը ապահովելու համար մասնագիտական վարվելակերպի չափանիշների հայտարարությունը պետք է հենվի երկու հիմնարար սկզբունքների վրա.

- 1) նախ՝ դրանցում պետք է արտացոլվեն մասնագիտական վարվելակերպի հիմնարար սկզբունքները: Պետք է ընդունել, որ անհնար է կազմել դատավորների համար արգելված՝ նախօրոք սահմանված գործողությունների համապարփակ ցուցակ. սահմանված սկզբունքները պետք է գործեն որպես ինքնակարգավորիչ մեխանիզմներ դատավորների համար, այսինքն՝ հանդես գան որպես ընդհանուր կանոններ, որոնք կուղղորդեն նրանց գործունեությունը: Ի լրումն դրան՝ չնայած գոյություն ունի համընկնում և փոխազդեցություն, այնուամենայնիվ, վարվելակերպի սկզբունքները պետք է տարբեր լինեն դատավորների հա-

ձեղակերպի և էրիկական սկզբունքների մասին, որոնք կազմում են նման գործելակերպի հիմնով (տե՛ս Մասնագիտական պարտականությունների և էրիկայի մասին՝ դատավորների և դատախազների վերապարտատում: Ցանցի անդամների 1-ին հանդիպումը՝ դատավորների և դատախազների վերապարտատման մասին տեղեկություններ փոխանակելու համար, Եվրոպայի խորհրդի հրատարակչություն):

մար կիրառելի կարգապահական կանոններից՝ այն իմաստով, որ նման սկզբունքներ չպահպանելը չպետք է որակվի որպես կարգապահական իրավախախտում կամ ֆաղաֆսիական իրավախախտում կամ ֆրեական հանցագործություն,

- ii) երկրորդ՝ մասնագիտական վարվելակերպի սկզբունքները պետք է կազմվեն հենց դատավորների կողմից: Դրանք պետք է հանդիսանան ինֆրակարգավորիչ մեխանիզմներ՝ կազմված հենց դատավորների կողմից և թույլ տալով դատական մարմնին ձեռք բերել լեգիտիմություն՝ ընդունելի էրիկայի չափանիշների շրջանակում գործելու միջոցով: Պետք է կազմակերպվեն համընդհանուր ֆինաբիումներ, որոնք պետք է հավանաբար անցկացվեն 29-րդ հոդվածում նշված անձի կամ մարմնի հովանավորության ներքո, որը նաև կարող է պատասխանատու լինել մասնագիտական վարքագծի չափանիշների հայտարարության մեկնաբանության համար:

3) Վարվելակերպի չափանիշների վերաբերյալ եզրակացություններ

49. ԵՊԽՆ-ն այն կարծիքին է, որ՝

- i) իրենց գործունեության ընթացքում դատավորները պետք է առաջնորդվեն մասնագիտական վարվելակերպի սկզբունքներով,
- ii) նման սկզբունքները ուղեցույց պետք է հանդիսանան դատավորների համար, թե ինչպես վարվել՝ թույլ տալով նրանց՝ հաղթահարել այն դժվարությունները, որոնց դատավորները հանդիպում են իրենց անկախության և անաչառության հարցում,
- iii) նշված սկզբունքները պետք է մշակվեն դատավորների կողմից և պետք է լիովին առանձին լինեն դատավորների կարգապահական համակարգից,
- iv) ցանկալի է յուրաքանչյուր երկրում ստեղծել մեկ կամ մի քանի մարմիններ կամ նշանակել անձինք դատական համակարգի ներսից՝ խորհրդատվություն տալու դատավորներին, որոնք կարող են խնդիրների հանդիպել մասնագիտական էրիկայի կամ դատավորի՝ իրենց կարգավիճակի համապատասխանության առնչությամբ:

50. Յուրաքանչյուր դատավորի վարվելակերպի կանոնների առնչությամբ ԵՊԽՆ-ն այն կարծիքին է, որ.

- i) յուրաքանչյուր դատավոր պետք է անի ամեն ինչ՝ ապահովելու դատական անկախությունը թե՛ ինստիտուցիոնալ և թե՛ անհատական մակարդակում,

- ii) դատավորները պետք է էլեն բարեվարքությունից՝ պաշտոնավարման ընթացքում և անձնական կյանքում,
- iii) նրանք մշտապես պետք է որդեգրեն մոտեցում, որը անաչառ է և թողնում է նման տպավորություն,
- iv) նրանք պետք է իրենց պարտականությունները կատարեն առանց հովանավորչության և առանց իրական կամ քվայալ կանխակալ վերաբերմունքի կամ կողմնապահության,
- v) նրանց որոշումները պետք է ընդունվեն՝ հաշվի առնելով օրենքի կանոնների կիրառման համար նյութական արժեք ունեցող բոլոր հանգամանքները և բացառելով այն հանգամանքները, որոնք նյութական արժեք չունեն,
- vi) նրանք պետք է պատշաճ կերպով հաշվի առնեն դատական վարչություն ներգրավված և վարչության առնչություն ունեցող բոլոր անձանց,
- vii) նրանք պետք է իրենց պարտականություններն իրականացնեն՝ պատշաճ կերպով պահպանելով բոլոր կողմերի նկատմամբ հավասար վերաբերմունքը, խուսափելով ցանկացած կողմնակալությունից կամ խտրական վերաբերմունքից, պահպանելով կողմերի միջև հավասարակշռությունը և ապահովելով, որ յուրաքանչյուրի համար ապահովվի արդար դատաբանության իրավունքը,
- viii) նրանք պետք է զգուշանան դրսևորեն լրատվամիջոցների հետ հարաբերություններում և պետք է կարողանան պահպանել իրենց անկախությունը և անաչառությունը՝ խուսափելով լրատվամիջոցների հետ հարաբերություններում ցանկացած անձնական չարաշահումից և իրենց վարչություն գտնվող գործերի մասին ցանկացած անհիմն մեկնաբանություններից,
- ix) նրանք պետք է ապահովեն մասնագիտական կարողության բարձր մակարդակ,
- x) նրանք պետք է ունենան մասնագիտական իրազեկվածության բարձր մակարդակ և կրեն ջանասիրության պարտականություն՝ ողջամիտ ժամկետներում վիճակայացնելու պահանջը բավարարելու համար,
- xi) իրենց աշխատանքային ժամանակի մեծ մասը նրանք պետք է տրամադրեն դատական գործառնություններին, ներառյալ՝ հարակից աշխատանքները,
- xii) նրանք պետք է զերծ մնան ֆողափական որևէ գործունեությունից, որը կարող է հարցականի տակ դնել նրանց անկախությունը և բացասաբար անդրադառնալ անաչառության վերաբերյալ նրանց մասին պատկերացումների վրա:

Բ. ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՔՐԵԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԵՎ ԿԱՐԳԱՊԱ-
ՀԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

4) Քրեական, քաղաքացիական և կարգապահական ի^oնչ պատաս-
խանատվության պետք է ենթարկվեն դատավորները

51. Քանի որ հասարակությունը դատավորներին վերապահում է իրավասություններ և տալիս է իր վստահության փվեն, անհրաժեշտու-
թյուն է առաջանում, որ առկա լինեն դատավորներին պատասխանատու
պահելու միջոցներ և նույնիսկ նրանց պատժելից հեռացնելու միջոցներ
այն դեպքերում, երբ անբարեխղճ վերաբերմունքը այնքան մեծ է, որ
նման միջոցների կիրառումը դառնում է հիմնավորված: Դատական
անկախության և ոչ պատժելի ցանցից խուսափելու անհրաժեշտու-
թյունից բխում է ցանկացած նման պատասխանատվություն կիրառելու
հարցում գզուշավորության անհրաժեշտությունը: Այս համատեքստում
ԵԴԽՆ-ն ֆինանսում է քրեական, քաղաքացիական և կարգապահական
պատասխանատվության հարցը՝ ըստ հերթականության: Գործնական-
ում՝ ամենակարևորը դատավորների հավանական կարգապահական
պատասխանատվության խնդիրն է:

ա. Քրեական պատասխանատվություն

52. Այն դատավորները, որոնք պատժելիության ժամանակ
որևէ հանգամանքում հանցագործություն են կատարում (օրինակ՝ կա-
շառք են վերցնում), չեն կարող սովորական քրեական վարույթի շրջա-
նակում անձեռնմխելիություն պահանջել: Հարցաշարի պատասխաննե-
րը ցույց են տալիս, որ որոշ երկրներում նույնիսկ լավ մտադրությամբ
կատարված դատական բացթողումները կարող են որակվել որպես
հանցագործություն: Այսպես, Շվեդիայում և Ավստրիայում դատավոր-
ները (որոնք ունեն այլ պետական գործառնություններ) կարող են որոշ
դեպքերում պատժվել (օրինակ՝ տուգանվել) կոպիտ անփութության
համար (օրինակ՝ ինչ-որ մեկին ձերբակալելու կամ ժամանակից երկար
բանտում պահելու համար):

53. Չնայած ներկայիս գործելիքերը այդ պատճառներով ամ-
բողջությամբ չի բացառում դատավորների քրեական պատասխա-
նատվությունը իրենց պարտականությունների կատարման ընթացքում
թույլ տրված ոչ դիտավորյալ թերացումների համար, այնուամենայնիվ,
ԵԴԽՆ-ն, ընդհանուր առմամբ, չի համարում նման պատասխանատվու-
թյուն սահմանելը ընդունելի կամ խրախուսելի: Դատավորը չպետք է
գործի ֆինանսական պատժամիջոցների սպառնալիքի տակ, և առավել
ևս՝ ազատագրկման սպառնալիքի տակ, ինչը կարող է ենթադրատկ-
ցաբար ազդել նրա կողմից ընդունվող դատավճի վրա:

54. Դատավորի դեմ քրեական վարույթի հարուցումը, որը չի արժանացել դատական կողմի հավանությանը, տարածված գործելակերպ է դարձել եվրոպական մի շարք երկրներում: ԵՊՍՆ-ն գտնում է, որ այն երկրներում, որտեղ քրեական հետախնդրություն կամ վարույթ կարող է հարուցվել մասնավոր անձի նախաձեռնությամբ, պետք է գոյություն ունենա մեխանիզմ՝ կանխելու կամ արգելելու նման հետախնդրությունը կամ վարույթը դատավորի դեմ վերջինիս պաշտոնավարության անհնարյամբ, եթե ամուր հիմք չկա կարծելու, որ դատավորը կարող է ենթարկվել քրեական պատասխանատվության:

բ. Քաղաքացիական պատասխանատվություն

55. 53-րդ պարբերությունում սահմանված դատադրությունները կիրառելի են նաև սխալ որոշումների կամ որևէ այլ թերացման հիմքով դատավորի անձի նկատմամբ քաղաքացիական պատասխանատվություն նշանակելիս (օրինակ՝ ձգձգումների համար): Որպես ընդհանուր սկզբունք՝ դատավորները անձնապես պետք է ունենան անմիջակահորեք իրենց դեմ հարուցված հայցերով պատասխանատվությունից ազատվելու իրավունք, որոնք առնչվում են իրենց գործառնությունների բարեխիղճ կատարմանը: Դատական սխալները, լինեն դրանք ընդհատության թե ընթացակարգի, օրենքը արգելու թե կիրառելու կամ ապացույցները զնահատելու վերաբերյալ, պետք է լուծվեն բողոքարկման կարգով. դատական այն թերացումները, որոնք հնարավոր չէ ուղղել այս եղանակով (ներառյալ՝ դատական վարույթի անհարկի ձգձգումը), առավելագույնը պետք է ուղղվեն պետության դեմ դատավորության դժգոհ կողմից: Այն, որ որոշ հանգամանքներում պետությունը պետք է պատասխանատու լինի Մարդու իրավունքների եվրոպական կոմիտեի ցիտի համաձայն դատավարության կողմին փոխհատուցելու համար, այլ խնդիր է, որին սույն Կարծիքը անմիջակահորեք չի վերաբերում:

56. Այնուամենայնիվ, գոյություն ունեն եվրոպական երկրներ, որտեղ դատավորները կարող են ենթարկվել որոշ քաղաքացիական պատասխանատվության իրենց որոշումներում լուրջ սխալներ թույլ տալու կամ այլ լուրջ թերացումների համար⁷, մասնավորապես՝ պետության մակարդակով, այն բանից հետո, երբ դատավորության դժգոհ կողմը հաստատում է պետության դեմ հատուցում պահանջելու իր իրավունքը: Այսպես օրինակ՝ Չեխիայի Հանրապետությունում պետությունը կարող է պատասխանատվության կանչվել դատավորների անօրինական որոշումների կամ դատական սխալ գործողության արդյունք-

⁷ Պարզապես որովհետև պետությունը մեղավոր է հրահայնում անհարկի ձգձգումների համար, չի կարելի, իհարկե, եզրակացնել, որ առանձին դատավորներ մեղավոր են: ԵՊՍՆ-ն վերահաստատում է այն, ինչ սովել է վերոնշյալ 27-րդ պարբերությունում:

ֆուն հասցված վնասների համար, բայց հատուցում կարող է պահանջվել դատավորից, եթե դատավորի սխալ վարքը ապացուցվել է ֆրեական կամ կարգապահական վարույթում: Իտալիայում, որոշ պայմանների առկայության դեպքում, պետությունը կարող է հատուցում պահանջել դատավորից, որը իր համար պատասխանատվություն է առաջացրել կա՛մ դիտավորությամբ կատարված կեղծիքի, կա՛մ «լուրջ անփութություն» հետևանքով: Վերջին դեպքում պատասխանատվության չափը սահմանափակվում է:

57. «Դատավորների կարգավիճակի մասին» եվրոպական խորհրդի 5.2 պարբերությունում նախատեսվում է հետագարձ պահանջի վարույթի նման հնարավորություն: Այս դեպքում գործում է երաշխիք, որ նախնական համաձայնություն պետք է ձևավորվի բավարար պատական ներկայացվածություն ունեցող անկախ մարմնից, որի մասին հիշատակվել է, օրինակ, ԵՊԽՆ թիվ 1 (2001) կարծիքի 43-րդ պարբերությունում: Խորհրդի մեկնաբանության մեջ, 5.2 պարբերությունում ընդգծվում է, որ անհրաժեշտ է սահմանափակել դատավորների ֆազաֆացիական պատասխանատվությունը հետևյալով. ա) հատուցում պետությունը, բ) «լուրջ կամ աններելի անփութության համար», գ) իրավական վարույթի միջոցով, դ) որի դեպքում անհրաժեշտ է նման անկախ մարմնի համաձայնությունը: ԵՊԽՆ-ն աջակցում է բոլոր այս կետերին և լրացնում է: Լուրջ կամ աններելի անփութության գազաֆարների կիրառումը հաճախ խնդիրների տեղիք է տալիս: Եթե պետության կողմի հետագարձ պահանջի հնարավորություն կա, դատավորի համար լուրջ մտահոգության առիթ է առաջանում այն փուլում, երբ պետության դեմ հայց է ներկայացվում: ԵՊԽՆ-ն եզրակացնում է, որ տեղին չէ դատավորին ենթարկել անձնական պատասխանատվության իր դատական գործառնությունների կատարման համար նույնիսկ պետությունը փոխհատուցելու ձևով՝ բացառությամբ դիտավորությամբ թույլ տրված անփութության դեպքերի:

գ. Կարգապահական պատասխանատվություն

58. Բոլոր իրավական համակարգերում պետք է գոյություն ունենա կարգապահական որևէ տիպի համակարգ, չնայած տարբեր անդամ պետությունների կողմից հարցաշարերին տրված պատասխաններից ակնհայտ է, որ այս անհրաժեշտությունը ավելի հրատապ է զգացվում որոշ անդամ պետություններում՝ ի տարբերություն այլ անդամ պետությունների: Տարբերակում են ընդհանուր իրավունքի երկրներ, որտեղ մասնագետ դատավորները փոփոխել են և նշանակվում են փորձառու մասնագետների շարքերից, և ֆազաֆացիական իրավունքի երկրներ, որտեղ դատավորների թիվը ավելի մեծ է, և դատավոր հանդիսանում

են առավել երկտասարդ անձինք՝ կարիերայի առաջխաղացման հնարավորությամբ:

59. Կարելի է կատարել հետևյալ հարցապնդումները:

- i) Ո՞ր դեպքում պետք է դատավորի նկատմամբ կարգապահական վարույթ հարուցվի:
- ii) Ո՞ւմ կողմից և ինչպե՞ս պետք է նախաձեռնվի նման վարույթը:
- iii) Ո՞ւմ կողմից և ինչպե՞ս պետք է որոշում ընդունվի:
- iv) Ի՞նչ պատժամիջոցներ պետք է կիրառել դատական վարույթի արդյունքում ապացուցված զանցանքի համար:

60. i) հարցի առնչությամբ՝ ԵՊԽ-ի առաջին նշումն այն է (որն ըստ էության կրկնում է սույն Կարծիքում արդեն նշված կետը), որ ճիշտ չէ պատշաճ մասնագիտական չափանիշների խախտումները կապել զանցանքի հետ, որի արդյունքում կարող են կարգապահական սանկցիաներ կիրառվել: Մասնագիտական չափանիշները, որոնք սույն Կարծիքի առաջին մասի բնակարանական հարց են, ներկայացնում են լավագույն գործելակերպը, որը բոլոր դատավորները պետք է փորձեն պահպանել և ինչչին պետք է ձգտեն բոլոր դատավորները: Չեն խրախուսվում նման չափանիշների հետագա մշակում և դրանց նպատակի քայքայումն այն իմաստով, որ դրանք պետք է ընկալվեն որպես խրախուսյալ մասնագիտական չափանիշներ, ինչպիսիք նկարագրված են սույն Կարծիքի առաջին մասում նկարագրված ուղեցույցներում:

61. Սա չի նշանակում, որ սույն Կարծիքում սահմանված մասնագիտական չափանիշների խախտումը նշանակալի չէ, եթե կա պնդում, որ խրախուսյալ մասնագիտական չափանիշները կիրառվում են սույն Կարծիքի առաջին մասում նկարագրված ուղեցույցներում: Հարցառարների պատասխաններից մի քանիստն սա հստակ ընդունվում է. օրինակ՝ Լիտվայի դեպքում մասնագիտական չափանիշները նկարագրված են որպես սկզբունքներ, որոնք «արժեք ունեն» կարգապահական վարույթում, իսկ Հնդկաստանում համարվել են մեթոդ, որը «օժանդակում է դատական

8 Այդ պատճառով է, որ ԵՊԽ աշխատանքային կուսակցությունը Միավորված ազգերի կազմակերպության մարդու իրավունքների հանձնակատարի հետ 2002 թվականի հունիսի 18-ին տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ և դրանից հետո վերահայեց իր դրական վերաբերմունքը Բանգլադեշի կանոնադրական նկատմամբ՝ իր առաջին խմբագրությամբ: ԵՊԽ աշխատանքային կուսակցությունը համաձայն չէ այն ամբիջակում կապին, որը կանոնադրվել է կատարում է վարվելակերպի սկզբունքների և բողոքների սուբյեկտների, ինչպես նաև կարգապահության միջև (տե՛ս V հավելվածի 2(iii) պարբերությունը, փաստաթուղթ՝ CCJE-GT (2002), 7). տե՛ս ԵՊԽ-ԱԽ քիվ 1 (2002) դատավարչական ֆունկցիոնալ վերաբերյալ:

վարույթը բնույթ դատավորին՝ դատավորներին վերաբերող օրենքի դրույթների մեկնաբանության հարցում»: Դրանք օգտագործվել են նաև Մոլդովայի վարչական վարույթներում (մյուս կողմից՝ Ուկրաինայի և Սլովակիայի պատասխանները հերքում են, թե երկուսի միջև կապ կա):

62. Որոշ երկրներում ստեղծվել են առանձին համակարգեր՝ մասնագիտական չափանիշները կարգավորելու կամ խթանելու նպատակով: Սլովենիայում նման չափանիշները չպահպանելը կարող է հանգեցնել սանկցիաների Դատավորների միության մաս կազմող «Արժանապատվության դատարանի» և ոչ թե դատավորների կարգապահական վարույթի հարցերով մարմնի կողմից: Ջեյիայի Հանրապետությունում, մասնագիտական վարձագծի կանոնների խախտման լուրջ դեպքերում, դատավորին կարող են հեռացնել «Դատավորների միությունից», որը այդ սկզբունքների հիմնադրյալն է:

63. Երկրորդ կետը, որը ԵԴՆԽ-ն ցանկանում է նշել, այն է, որ յուրաքանչյուր պետության ինքը պետք է օրենքով սահմանի, թե որ դեպքերում դատավորի նկատմամբ կարող է կարգապահական վարույթ հարուցվել: ԵԴՆԽ-ն նկատում է, որ որոշ երկրներում փորձեր են կատարվել մանրամասն սահմանել վարձագծի բոլոր ձևերը, ինչը խախտելը կարող է հիմք հանդիսանալ պատասխանատվության կիրառման համար: Այսպես, Թուրքիայում դատավորների և դատախազների մասին օրենքով սահմանվում են իրավախախտման տեսակներ (օրինակ՝ առանց պատճառի տարբեր ժամկետներով աշխատանքի չներկայանալը), դրա համար սահմանելով սանկցիայի տարբեր տեսակներ՝ նախագառաջումից մինչև պախարակում (այսինքն՝ նկատառություն): Սա կարող է տարբեր ազդեցություններ ունենալ նաև դատավորի առաջխաղացման և տեղափոխման հարցում և, ի վերջո, կարող է հանգեցնել լիազորությունների դադարեցման: Նմանապես, Սլովենիայի 2002 թվականի օրենքով գործողության մեջ դրվեց *nulla poena sine lege* (պատիժ չկա առանց այն սահմանող օրենքի) սկզբունքը, որով սահմանվում են կարգապահական խախտման 27 կատեգորիաներ: Այնուամենայնիվ, նշանակալի է, որ բոլոր նման փորձերի ժամանակ դրանք ի վերջո հանգում են «ընդհանրացնող» ձևակերպումների, ինչը խնդիր է առաջացնում վճռի և պատժամիջոցի կիրառման աստիճանի առնչությամբ: ԵԴՆԽ-ն չի գտնում, որ անհրաժեշտ է (*nulla poena sine lege* սկզբունքով կամ որևէ այլ հիմքով) կամ նույնիսկ հնարավոր է եվրոպական մակարդակում հստակ սահմանել կամ մանրամասնել այն իրավախախտման բնույթը, որը կարող է հանգեցնել կարգապահական վարույթի և սանկցիաների: Կարգապահական վարույթը, ըստ էության, հիմնվում է այն վարձագծի վրա, որը հիմնարար կերպով հակասում է

այն վարձագծին, որը ակնկալվում է պաշտոն գբադեցնող մասնագետից, որը ենթադրաբար խախտում է թույլ տվել:

64. Առաջին հայացից, թիվ R (94) 12 առաջարկության VI.2 սկզբունքից կարող է հետևել, որ կարգապահական վարույթի հիմները մտապես պետք է «սահմանվեն» նախօրոք՝ «օրենքի հստակ ձևակերպմամբ»: ԵՊՍՆ-ն լիովին համաձայն է, որ ցանկացած կարգապահական վարույթի համար պետք է տրվեն հստակ հիմնավորումներ, երբ նման վարույթ հարուցվում կամ իրականացվում է: Բայց, ինչպես ասվեց, անհրաժեշտ չի համարվում և նույնիսկ հնարավոր չէ էվրոպական մակարդակում փորձել նախօրոք սահմանել բոլոր պատկերացիալ հիմնավորումներն այլ կերպ, քան ընդհանուր ձևակերպումներն են, որոնք ներկայումս ընդունվել են էվրոպական շատ երկրների կողմից: Ուստի, այս առումով, ԵՊՍՆ-ն եզրակացնում է, որ թիվ 1 (2001) կարծիքի 60 (գ) պարբերության մեջ նշված նպատակը հնարավոր չէ իրականացնել Եվրոպայի մակարդակում:

65. Փոխարենը՝ նախընտրելի է, որ առանձին անդամ պետությունների օրենքով հստակ հիմնավորումներ սահմանվեն կարգապահական վարույթի համար, ինչպես առաջարկվում է թիվ R (94) 12 առաջարկությամբ: Ներկայումս կարգապահական վարույթ հարուցելու առիթները, որպես կանոն, ձևակերպված են շատ ընդհանուր:

66. Քննարկման հաջորդ հարցը հետևյալն է. ii) ո՞ւմ կողմից և ինչպե՞ս պետք է հարուցվի կարգապահական վարույթը: Կարգապահական վարույթներ որոշ երկրներում հարուցվում են արգարադատության նախարարության կողմից: Այլ երկրներում դրանք հարուցվում են որոշ դատավորների կամ դատավորների խորհուրդների, կամ դատախազների կողմից, կամ համատեղությամբ: Նման գործառույթ է կատարում Ֆրանսիայի Վերսինի զատարանի նախագահը կամ Իտալիայի գլխավոր դատախազը: Անգլիայում նախածնունդը լորդ կանցլերն է, բայց նա կարգապահական վարույթ համաձայնել է նախածնունդը միայն գերագույն դատավորի հետ համատեղ:

67. Կարևոր հարց է այն, թե ինչ տեղի կունենա, եթե դատավորի մասնագիտական սխալի պատճառով ենթադրաբար տուժած անձինք ֆայլեր ձեռնարկելու հնարավորություն ունենան: Նման անձինք պետք է իրավունք ունենան բողոք ներկայացնելու այն անձին կամ մարմնին, որը պատասխանատու է կարգապահական վարույթ հարուցելու համար: Բայց նրանք իրավունք չեն ունենա հարուցելու կամ պահանջելու, որ կարգապահական վարույթը հարուցվի: Պետք է գոյություն ունենա որոշակի ֆիլտր, հսկողական դեպքում դատավորների դեմ հաճախ կարգապահական վարույթներ կհարուցվեն, որոնք կարող են նախածնունդ դատավարության արդյունքից դժգոհ կողմերը:

68. ԵՊԽՆ-ն գտնում է, որ կարգապահական վարույթ հարուցելուն տանող ընթացակարգերը պետք է ֆորմալացվեն: ԵՊԽՆ-ն առաջարկում է, որ երկրները նախատեսեն հատուկ մարմին կամ անձ երկրներից յուրաքանչյուրում՝ բողոքներ ստանալու, դատավորի ներկայացվածությունը ապահովելու և որոշում ընդունելու պարտականությամբ, թե արդյոք բավարար հիմքեր կան տվյալ դատավորի դեմ կարգապահական վարույթ հարուցելու համար: Նման հիմքի առկայության դեպքում գործը պետք է հանձնվի կարգապահական հարցերով պատասխանատու մարմնին:

69. Քննարկման հաջորդ հարցը (iii) հետևյալն է. ո՞ւմ կողմից և ինչպե՞ս պետք է որոշվի կարգապահական վարույթի հարցը: Միավորված ազգերի կազմակերպության հիմնարար սկզբունքների մի ամբողջ բաժին նվիրված է կարգապահության, լիազորությունների կասեցման և դադարեցման հարցերին: 17-րդ հոդվածով ֆունկցիոնալ է դատավորների՝ «արդար դատալսման իրավունքը»: 19-րդ հոդվածի համաձայն՝ «բոլոր կարգապահական (...) վարույթները պետք է լուծվեն դատական վարձագծի սահմանված չափանիւթերին համապատասխան»: Ի վերջո, 20-րդ հոդվածում սահմանվում է այն սկզբունքը, որի համաձայն «կարգապահական, լիազորությունների կասեցման կամ լիազորությունների դադարեցման վարույթների մասին որոշումները պետք է վերանայվեն անկախ մարմնի կողմից»: Եվրոպայի մակարդակում ուղղորդում է տրամադրվում թիվ R (94) 12 առաջարկության VI սկզբունքում, որտեղ առաջարկվում է, որ կարգապահական միջոցներով պետք է զբաղվի «հատուկ իրավասու մարմինը, որը պարտավոր է կիրառել կարգապահական սանկցիաներ և միջոցներ, եթե դրանք չեն նշանակվել դատարանի կողմից, և որի որոշումները կվերահսկվեն բարձր ատյանի դատական մարմնի կողմից, կամ որը հենց ինքը բարձր ատյանի դատական մարմինն է»: Այս կապակցությամբ՝ դատավորները, առնվազն, կօգտվեն Մարդու իրավունքների կոնվենցիայի 6.1 հոդվածով սահմանված պաշտպանությունը համարժեք պաշտպանությունից: Ի լրումն դրան՝ ԵՊԽՆ-ն այս համատեքստում ընդգծում է, որ կարգապահական միջոցների շարքում ներառվում են այն միջոցները, որոնք բացառաբար են անդրադառնում դատավորի կարգավիճակի կամ կարիերայի վրա, այդ թվում՝ մեկ այլ դատարան տեղափոխումը, առաջխաղացման իրավունքներից զրկելը կամ վարձատրությունից զրկելը:

70. Հարցառարի պատասխանները ցույց են տալիս, որ որոշ երկրներում, կարգապահության հարցերով զբաղվում են նման գործերով մասնագիտացված դատարանները՝ Գերագույն դատարանի կարգապահական կոմիտեն (Էստոնիա, Սլովենիա, որտեղ յուրաքանչյուր ատյան ունի իր ներկայացուցիչը): Ուկրաինայում գոյություն ունի կոմիտե, որի

կազմում ներառված են այն ատյանի դատարանի դատավորները, որի կազմում ներգրավված է կարգապահական վարույթի ենթակա դատավորը: Սլովակիայում գոյություն ունի կոմիտեների երկու մակարդակ: Մեկի կազմում ներգրավված են երեք դատավոր, իսկ երկրորդը կազմված է Գերագույն դատարանի հինգ դատավորներից: Լիտվայում գոյություն ունի ընդհանուր իրավասության տարբեր ատյանների դատարաններից և վարչական դատարաններից կազմված կոմիտե: Որոշ երկրներում վեժուր կայացնում է Դատական խորհուրդը, որը գործում է որպես կարգապահական վարույթի դատարան (Մոլդովա, Ֆրանսիա, Պորտուգալիա)⁹ :

71. ԵՊՏ-ն արդեն արտահայտել է այն տեսակետը, որ դատավորի դեմ կարգապահական վարույթի հարցը պետք է լուծվի անկախ մարմնի (կամ դատարանի) կողմից, որտեղ գործում են պաշտպանության լիարժեք իրավունքներ երաշխավորող ընթացակարգեր (տես դատական իշխանության անկախության և դատավորների անվտանգության չափանիշների մասին ԵՊՏ թիվ 1 (2001) կարծիքի 60(բ) պարբերությունը): ԵՊՏ-ն նաև գտնում է, որ նման տրիբունալ նշանակելու համար պատասխանատու մարմինը կարող է և պետք է լինի անկախ մարմին (այլ դատավորների կողմից ժողովրդավարական հիմունքներով ընտրված դատական նշանակալի ներկայացվածությամբ), որը, ինչպես ԵՊՏ-ն պնդել է առաջին Կարծիքի 46-րդ պարբերությունում, ընդհանուր առմամբ պետք է պատասխանատու լինի դատավորներին նշանակելու համար: Սա չի նշանակում, որ կարգապահական տրիբունալում չեն կարող անդամակցել դատավոր չհանդիսացող անձինք (ինչը թույլ չի տա կորպորատիվիզմի ձևավորումը)¹⁰ պայմանով, որ նման այլ անձինք չլինեն օրենսդրի, կառավարության կամ վարչական ապարատի անդամներ:

72. Որոշ երկրներում կարգապահության հարցերով նախնական մարմինը ամենաբարձր դատական մարմինն է (Գերագույն դատարանը): ԵՊՏ-ն գտնում է, որ կարգապահական վարույթին վերաբերող կարգավորումները յուրաքանչյուր երկրում պետք է լինեն այնպիսին, որ հնարավոր լինի բողոքարկել կարգապահության հարցերով նախնա-

9 Անգլիայում լրիվ կանցլերը պատասխանատու է կարգապահական վարույթ հարուցելու և դրա վերաբերյալ որոշում ընդունելու համար: Համաձայնությամբ կարգապահական վարույթ կարող է նախաձեռնվել միայն լրիվ գլխավոր դատավորի համաձայնությամբ, իսկ դրանից հետո (եթե դատավորը չի հերքում դա) համապատասխան ապուրի մեկ այլ դատավոր, որին առաջադրում է լրիվ գլխավոր դատավորը, նշանակվում է հետաքննելու փաստերը և առաջարկներով հանդերձ գեկույցով հանդես գալու համար: Եթե լրիվ գլխավոր դատավորը համաձայն է, լրիվ կանցլերը կարող է գործն ուղարկել խորհրդարան (բարձր պաշտոն գրադեցնող դատավորների դեպքում) կամ ցածր ատյանի դատավորին հետացնել աշխատանքից, կամ ձեռնարկել, կամ բուլլատրել այլ կարգապահական միջոց:

կան մարմնի (լինի մարմին, տրիբունալ, թե դատարան) որոշումը դատարանում:

73. Վերջնական հարցը հետևյալն է. ի՞նչ պատժամիջոցներ պետք է կիրառել դատական վարույթի արդյունքում ապացուցված իրավախախտման համար: Հարցառարի պատասխաններից երևում է, որ առկա են մեծ տարբերություններ, որոնք, անկասկած, արտացոլում են տարբեր իրավական համակարգեր և պահանջներ: Սովորաբային իրավունքի համակարգերում, որտեղ գործում է փոքրաթիվ, միատես դատական համակարգ՝ տարեց և փորձառու դատավորների կազմով, միակ ֆորմալ սանկցիան, որն ակնհայտորեն անհրաժեշտ է (և միայն որպես պահուստային միջոց), աշխատանքից ազատումն է, բայց չափազանց արդյունավետ կարող են լինել նաև ոչ ֆորմալ նախագուշացումները և հաղորդակցությունը: Այլ երկրներում, որտեղ առկա է մեծաթիվ, շատ ավելի տարաբնույթ և որոշ դեպքերում պակաս փորձառու դատական կազմ, կարելի է հանդիպել ֆորմալ ձևակերպված տարբեր աստիճանի սանկցիաների, երբեմն ֆինանսական տուգանքի ձևով:

74. «Պատավորների կարգավիճակի մասին» եվրոպական խորհրդում (հոդված 5.1) նշվում է, որ «նշանակվող սանկցիաների չափը սահմանվում է օրենքով և պետք է հերթապ լինի համամասնության սկզբունքին»: Հնարավոր սանկցիաների օրինակներ ներառված են թիվ R (94) 12 առաջարկության VI.1 սկզբունքում: ԵՊԽՆ-ն պաշտպանում է այն տեսակետը, որ յուրաքանչյուր սայանի դատարան պետք է սահմանի թույլատրելի սանկցիաներ կարգապահական համակարգի իր սեփական շրջանակում, և որ յուրաքանչյուր սանկցիա, սկզբունքորեն և գործնականում, պետք է համամասնական լինի: Բայց ԵՊԽՆ-ն չի գտնում, որ Եվրոպայի մակարդակում հնարավոր է կամ պետք է սահմանել որևէ սպառիչ ցանկ:

5) Պատասխանատվության վերաբերյալ եզրակացությունները

75. Քրեական պատասխանատվության մասով ԵՊԽՆ-ն գտնում է.

- i) դատավորները պետք է քրեական պատասխանատվություն կրեն պաշտոնից դուրս կատարված հանցագործությունների համար՝ ընդհանուր իրավունքին համապատասխան,
- ii) դատավորներին չպետք է ենթարկել քրեական պատասխանատվության իրենց գործառույթների իրականացման ժամանակ ոչ դիտավորյալմբ կատարված թերացումների համար:

76. Քրեական պատասխանատվության մասով ԵՊԽՆ-ն գտնում է՝ հաշվի առնելով անկախության սկզբունքը.

- i) դատական սխալներից դատական պաշտպանության միջոցը (լինի ընդդատության, նյութական իրավունքի, թե ընթացակար-

զի մասով) պետք է հենվի բողոքարկման համարժեք համակարգի վրա (դատարանի թույլտվությամբ կամ առանց դրա),

ii) արդարադատության իրականացման ընթացքում այլ թերացումներից դատական պաշտպանության միջոց (օրինակ՝ անհարկի ձգձգումների համար) ներկայացվում է միայն պետության դեմ,

iii) տեղին չէ դատավորին ենթարկել անձնական պատասխանատվության իր դատական գործառույթների կատարման համար նույնիսկ պետությանը փոխհատուցելու ձևով՝ բացառությամբ դիտավորությամբ թույլ տրված անփութության դեպքերի:

77. Կարգապահական պատասխանատվության մասով ԵՊՏ-ն գտնում է.

i) յուրաքանչյուր երկրում դատավորների համար կիրառելի օրենքով կամ հիմնարար կանոնադրությամբ պետք է հնարավորինս կոնկրետ սահմանվեն այն թերացումները, որոնք կարող են հանգեցնել կարգապահական սանկցիաների, ինչպես նաև պետք է սահմանվեն կիրառելի ընթացակարգերը,

ii) կարգապահական վարույթ նախաձեռնելու առումով, երկրները պետք է նախատեսեն հատուկ մարմին կամ անձի՝ բողոքներ ստանալու, դատավորի ներկայացվածությունը ապահովելու և որոշում ընդունելու պատասխանատվությամբ, թե արդյոք բավարար հիմքեր կա՞ն տվյալ դատավորի դեմ նման վարույթ հարուցելու համար,

iii) հարուցված կարգապահական ցանկացած վարույթ պետք է լուծվի անկախ մարմնի կամ տրիբունալի կողմից, որը գործում է պաշտպանության լիարժեք իրավունքներ երաշխավորող ընթացակարգով,

iv) եթե նման մարմինը կամ տրիբունալը դատարան չէ, ապա դրա անդամները պետք է նշանակվեն անկախ մարմնի կողմից (այլ դատավորների կողմից ժողովրդավարական հիմունքով ընտրված բավարար դատական ներկայացուցչությամբ), որին իր աջակցությունն է արտահայտել ԵՊՏ-ն թիվ 1 (2001) կարծիքի 46-րդ պարբերությունում,

v) կարգապահական վարույթին վերաբերող կարգավորումները յուրաքանչյուր երկրում պետք է լինեն այնպիսին, որ հնարավոր լինի բողոքարկել կարգապահության հարցերով նախնական մարմնի (լինի մարմին, տրիբունալ, թե դատարան) որոշումը դատարանում:

vi) ապացուցված իրավախախտման դեպքում նման մարմնին հասնելի սանկցիաները պետք է հնարավորինս հստակ սահմանվեն դատավորների մասին օրենքով կամ հիմնարար կանոնադրությամբ և պետք է կիրառվեն համամասնական եղանակով:

Հ Ա Վ Ե Լ Վ Ա Ծ
ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՎԱՐՎԵԼԱԿԵՐՈՒԻ, ԷԹՐԿԱՅԻ ԵՎ ՊԱՏԱՄԻՆԱՍՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՐՑԱՇԱՐԻ ՊԱՏԱՄԻՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆՎԱՐԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինչ պարտավորություններ ունեն դատավորները					
	Աղբյուր	Տարեթիվ	Առնչությունը օրենքին	Առնչությունը պաշտոնին	Անձնական հատկանիշներ
ԱՆՈՐՄԱ	«Արդարադատության մասին» ակտ	1993թ.		Մասնագիտական գաղտնիություն	Վերապահումով գործելու պարտավանությունը
ԱՐԻԲԵՑԱՆ			Օրենքին հավատարմություն	Ազվություն, օբյեկտիվություն, անկաշահունիություն	
ԲԵԼԳԻԱ	Դատական օրենսգիրք	1967թ., 1999 թվականի ակտով ևնոր է համակարգը բարելավվել, բայց կիրարկող որոշումը այդպես էլ չենդրուպեց, և այժմ խորհրդարանը փորձում է անվավեր ճանաչել ակտը:	Դատական վճռի լուծելու պարտավորություն՝ արդարադատությունը հերքելու պատճառով քի տակ	Մահամատուցության համաձայն պարտավորություն՝ հիմնավորելու որոշումները, գործերը լուծելու սահմանված ժամկետում	
ԿԻՊՐՈՍ	Արդարադատության դատարանների մասին օրենք		Հավատարմության երդում հանրապետությանը և սահմանադրությանը	Դատական երդում՝ իրականացնելու դատավորի պարտականությունները առանց հովանավորության, առանց որևէ մեկի ազդեցության անբարկվելու, առանց իր անձնական ցանկություններին տեղիք տալու	

<p>ՉԵՆԻՒԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵ- ՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>«Դատարան-ների և դատավոր-ների մասին» օրենսդրություն</p>	<p>Ուժի մեջ է մտել 2002 թ. վականի ապրիլի 1-ից:</p>	<p>Պետք է մեկապարսի օրենքը իր լավագույն կարողությունները ասանանում իր գիտելիքներինը համոզ մտաբերելն համադատավարան:</p>	<p>Անաչառություն, որջամիտ ժամկետներ, լուրջությունը պարտավորություններն իրականացնելու, չպետք է անի որն է բան, որը կարող է դն լինել դատական համավարգի արժանապատվությանը և հավարգի նկատմամբ վստահությանը, ինչը դատավորը պարտավոր է ուղեշնչել:</p>	<p>Գործարար աներտարգեր, իր գործունեությանը հավատող հանրային ցուցերում մասնակցելու արթադարական կուսակցության անդամ:</p>
<p>ԷՍՏՈՒՅԱ</p>	<p>«Դատավորների մասին» օրենսդրություն</p>	<p>2002թ. քննարկումների փուլում է նոր ակտ:</p>	<p>Հետևել օրենքին:</p>	<p>Անաչառություն, արդյունավետություն, որջամիտ ժամկետներ, որոշումների գաղտնիություն</p>	<p>Պաշտոնին համարժեք վարքագծի որսնորում</p>
<p>ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ</p>	<p>Սահմանադրություն, երրում, Դատավորության օրենսգիրք, «Քաղճատարդի մասին» օրենսդրություն</p>	<p></p>	<p>Դատավորները պարտավոր են դատական ակտերը ընդունել, եթե նրանիսկ օրենքում այդ մասին նշում չկա՝ արդարադատությունը հերքելու սպառնալիքի տակ:</p>	<p>Չպետք է խախտի որոշումների գաղտնիության սկզբունքը, վստահության պարտավորություն, գործարար աներտարգեր</p>	<p>Քաղաքական որոշումներ ընդունելուց վերապահում, հանրապետության իշխանությունների նկատմամբ թշնամական վերապահում արտահայտելուց վերապահում</p>

ԳԵՐՄԱՆԻԱ	Գերմանիայի դատական սկզբ			Տեսավետ արտահայտելու հարցում գավաճության դրսևորում, որոշումները գաղտնի պահելը, դատավորի աշխատանքի ընթացքում դատական անվավության նկատմամբ վստահության չհարաշահում	«...ինչպես նաև աշխատանքային պարտավորություններից դուրս իրավիճակներում
ԻՍՍՆՆԻԱ	Սահմանադրությունն «Դատական իշխանության մասին» եվրոպական սկզբ	1998թ.		Պետք է իրականացնել իրենց պարտավորությունները լիակատար անվավության պայմաններում՝ երբևէ չենթարկվելով որևէ մեկի ազդեցությանը, աշխատանքը կատարելով ողջամիտ ժամկետում:	Պետք է բարձր պահեն իրավական գիտելիքների մակարդակը, գտնվեն արտադասական գործունեության հարցում:
ԻՌԱՆԻԱ	Սահմանադրությամբ սահմանված երդում	1937թ.	Պարտավորել ենունել սահմանադրությանը օրենքին:	Իրականացել որպես դատավոր իր պարտավորությունները հավատարմորեն կատարելու նպատակով առանց վեճի սահմաններում՝ առանց վախի կամ արտոնությունների շնորհիվ	
ԻՏԱԼԻԱ	«Դատավորի կարգ սպահության մասին» օրենք	1946թ.			

<p>ՄԱՍԹԱ</p>	<p>Հավատարմություն առաջին երդում նախագահի առջև՝ սահմանված սահմանափակումներով, հրապարակում, երկրորդ երդում՝ հատարման կազմությանն դատավարության օրենսգրքին</p>	<p>Դատավճիռների ընդունում օրենքին Մայթայի սովորույթների համադրատավան, հանուն Աստծո ու Մայթայի Հանրապետության</p>	<p>Պետք է գործի ազնվորեն և արդարացիորեն, չպետք է հարդրվակցվի քաղաքական կուսակցություններին, երեսակցուն խորհրդատվություն տրամադրերանց՝ բացառությամբ հրապարակային դեպքերի, դատարանական նախագահի պաշտոնաթուղթից, ինքնավարի պետք է հիմնավորվի որոշումները, բացառիկ ուշացումների պատճառները:</p>	
<p>ՄՄԼԴԻՎԱ</p>	<p>«Դատավորի կարգավիճակի մասին» օրենք</p>	<p>Օրենքի պահանջների խտտագույն պահպանում՝ իշխանությանն արդարատուության, անձնական ազատությունների պաշտպանություն</p>	<p>Պետք է նրաշխակորի քաղաքացիների պատվը և արժանապատվությունը, դատական իշխանության մշակութային բարձրագույն արժեքները, պետք է լինի անհատ և մարդկային, չպետք է պահարակի արդարատուությունը, չպետք է կասկածի տակ դիր դատական իշխանության պատվը կամ արժանապատվությունը, չպետք է կասկածներ հարուցի իր օրենսդրության հարցում:</p>	

<p>ՆՐԻՆԵՐ ԼԱՆՊՆԵՐ</p>	<p>29-րդ հոդված, «Դատական իշխանության կազմակերպման մասին ակտ»</p>	<p>1827թ.</p>	<p>Դատավորները պետք է իսկառա- րին փննն թափա- րին, նրանք պետք է պահպանեն հետևն սահմանա- դրության տառին:</p>	<p>Նրանք իրենց պարտա- կանությունները պետք է իրականացնեն անա- չառ, ազկարեն և խղճի սահմաններում:</p>	
<p>ՆՈՐԱԿԵ ԳԻՒԸ</p>	<p>Սահմանադրու- թյան, հպատակու- թյան և իսկառա- րմության երդում սահմանադրությու- նը և թափափորին, «Արդարադատու- թյան դատարան- ների մասին» ակտ</p>			<p>Պետք է գրավոր պար- տավորություն ստանձնի կատարելու իր պաշ- տոնական պարտա- կանությու նները խղճի սահմաններում:</p>	
<p>ԼԵՀԱՍՏԱՆ</p>	<p>Սահմանադրու- թյուն, օրենքներ, օրենսգրքեր ընթացակարգ պին կանոններ. երդում սակագանին, դա- տարանի ներքին կանոններ</p>	<p>1984, 1995 և 1997 թթ. ակտեր՝ լրանվա- ված 2001 թվականի հոկտեմբերին</p>	<p>Հավատարմություն ժողովրդին, օրենքի պահպան</p>	<p>Պետք է պահպանի իր աշխատանքին անցկող պարտավորությունները, կատարի երդումը, փնի հավատարիմ, անաչառ, դրստորի արժանապար- վութուն արդարադա- տություն իրականացնե- լիս, պետք է պահպանի դրոշմների գաղտնիու- թյունը:</p>	<p>Պարտավորություն ունի հայտարա- րագրելու իր ակտիվ- ները և ռեաուները, պետք է խոստակի շահերի ցանկացած բախտմաց:</p>
<p>ՊՈՐՏՈՒ- ԳԱԼԻԱ</p>	<p>«Դատավորների կարգավիճակի մասին»</p>			<p>Հանրային գործառույթ- ներ իրականացնելու ընդհանուր պարտակո- րություն, վերապահման</p>	<p>Պետք է բնակվի իր աշխատավայրի տարածքում, ստորին ատյանի դատարան- ների դատավորները</p>

				<p>պարտավորություն, պետք է կրի դատավորի պատմումում:</p> <p>իրավունք չունեն քաղաքացիներու այդ վարչից բացառությամբ հանգստյան և արձակուրդների օրերի, մյուս դատավորները իրավունք չունեն քաղաքացիներու երեք հաջորդական օրերից ավելի և տարվա մեջ 10 օրից ավելի պետք է ներկայացվեն Դատական ծառայությունների խորհրդին, քաղաքական ավելիությունը արգելվում է:</p>
<p>ՌՈՍՄԻՆԻԱ</p>	<p>Սահմանադրության 24-րդ հոդված Դատարանակազմության 92,92 ակտի 82-87-րդ հոդվածներ</p>	<p>1991թ. 1992թ.</p>	<p>Հավատարմության երդում սահմանադրությանը և օրենքին</p>	<p>Հպետք է անի որևէ բան, որը կարող է վարժական մասնագիտական արժանապատվությունը:</p> <p>Մնացատու թյուր, ոչ չամբողջ ժամկետներ, պարտավորությունները իրականացնելու հավատարմություն, չպետք է անի որևէ բան, որը կարող է դեմ լինել դատական համակարգի արժանապատվությանը:</p>
<p>ՄԼՈՎԱ-ԿԻՎԵՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>Գործելու որպես դատավորներն ու մասնագետ դատավորները</p>	<p>2000թ.</p>		<p>Պետք է 30 տարին լրացած լինի, իրավաբանական բարձրագույն կրթություն ունենա, ունակ լինի աշխատելու որպես դատավոր, մասնագիտացված, առողջա-</p>

<p>և համակարգի նկատմամբ վտանգություններ, ինչը դատավորը պետք է հրաժարվի նվերներին, չպետք է ենթարկվի հարաբերությունների, այդպիսով ազդեցությունների ազդեցությունները:</p>				<p>կան և իր քարեկարքության առումներով, պետք է մշտական բնակություն ունենա Միովակիաում, պաշտոնավարելու համար պետք է անցած լինի մրցակցային ընտրությունների ընթացիկում:</p>
<p>Պետք է իր մասնագիտական կանգնությունը հիմնարկում պահպանել, որպեսզի կազմակերպության ներքին հարաբերությունները, չպետք է շարունակվեն հարակից մակարդակի վարկանշի հարցում:</p>	<p>Իր անձնական ազատությունները և իրավունքներն իրականացնելու դատավորները մշտական հաշվի առնելի պարտավորությունն անկախությունը և անաչառությունը պաշտպանելու պարտավորությունները և չպետք է վտանգի այդ պարտությունների վարկանշի:</p>			<p>Իր անձնական ազատությունները և իրավունքներն իրականացնելու դատավորները մշտական հաշվի առնելի պարտավորությունն անկախությունը և անաչառությունը պաշտպանելու պարտավորությունները և չպետք է վտանգի այդ պարտությունների վարկանշի:</p>
<p>Պետք է լինի ազնիվ և արդար դատավոր անաչառ, պետք է արդարադատություն իրականացնի իր կարողությունների և խղճի առավելագույնի սահմաններում,</p>	<p>Պետք է պահպանի օրենքը, չպետք է շարունակի այն:</p>	<p>Սահմանադրություն, Հատկապես օրենքի օրենք (երդում) և</p>	<p>ՇՎԻԻԱ</p>	<p>Պետք է լինի ազնիվ և արդար դատավոր անաչառ, պետք է արդարադատություն իրականացնի իր կարողությունների և խղճի առավելագույնի սահմաններում,</p>
<p>ՄԱՆՎԵՆԻԱ</p>	<p>«Հատկական ծառայության մասին» ակտ</p>	<p>1994, 1996 և 1998 թթ.</p>	<p>ՇՎԻԻԱ</p>	<p>ՄԱՆՎԵՆԻԱ</p>

				չպետք է ներգրավվի կոտուպցիայում կամ անձնական, ընտանեկան կամ ընկերական ատավերություններձեռք բերելու հարցում, չպետք է դատապարտի անմեղին կամ, ընդհակառակը, պետք է պահպանի որոշումների գաղտնիությունը:	Պաշտպանի անվավերությունը, չնայած կարող է կասկեր ունենալ նախատարությանն առկա վարչական պարտավորությունների կատարման ընթացքում:	Պաշտոնական գործառնությունների բացակայություն, եթե օրենքով նախատեսված չէ:	
				Հավատարմություն սահմանադրությանը, օրենքին և իր համոզմունքներին, եթե վերջիններս համապատասխանում են օրենքին:	Օրենքին և սահմանադրությանը հավատարմություն, օրենքի վերաբերյալ հավատարմություն, պետք է վարչի համապարփակ և խղճի թելադրանքով:		Օրենքը պետք է կիրառվի անկախ և անաչառ կերպով:
			Երկուսն էլ՝ 1982թ.				
	«Պետական պաշտոն գրավեցնելու մասին» ակտ						
ՇՎԵՑԻԱ	Թուրքիայի Հանրապետության սահմանադրություն և «Դատավորների և դատախազների մասին» օրենք						
ԹՐԻՆԻԴԱԴ							
ՈՒԿՐԱԻՆԱ	«Դատավորների կարգավիճակի մասին» ակտ						
ՄԻԱՑՑԱԿ, ԹՎԳՆՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ	Մոլդովայի իրավունք						

Գոյություն ունի դատավորի վարկեցողության կանոնադիրք						
	Մշակված է...	Շարունակված է...	Տարեթիվ	Պարտավորություններ	Պատժամիջոց	
ԱՆՈՐԻԱ	ՈՉ					
ԱՐԻՐԵՏԱՆ	ԱՅՈ, կազմված և ընդունված է բոլոր դատավորների և Դատական խորհրդի կողմից:			Օրենքի դրույթներին համարժեք	Կարգապահական վարույթ	
ԲԵԼՂԻԱ	ՈՉ					
ԿԻՊՂՍ	ՈՉ, րայց աշխատանքի ընդունման չափանիշներ գոյություն ունեն՝ ապահովելու համար քաղաքական բարձր չափանիշներ ապագա դատավորի համար, որոնք նկատվել են որպես փաստարան կրա գործունեության ընթացքում:					
ՉԵԽՈՒՄԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԱՅՈ ԵՎ ՈՉ, րայց 7 կարճ սկզբունքներ են մշակվել Դատավորների միության կողմից (այս կազմակերպության անդամների 50%-ը դատավորներ են) և հնարավոր է ներմուծվեն օրենսգրքում:	Հաստատված է դատավորների ներկայացուցչական ժողովի կողմից:	2000թ.	7 սկզբունքներ, որոնցով սահմանվում են դատավորի պարտականությունները, վարվելակերպի կանոնները, վերջինիս մասնագիտական կյանքում:	Չկա	
ԷՍՏՈՆԻԱ	ԱՅՈ, Էստոնիայի դատավորների ասոցիացիա	Խորհրդարանի կողմից պատվիրակություն, «Դատավորների մասին» ակտում, պետք է ընդունվի դատավորների համաժողովի կողմից:	1994թ.	35 հիմնարար կանոններ մասնագիտական վարքագծի միջոց կա, րայց կարող է ներկայացվել կարգապահական վարույթի, Դատարարների մասին կանոններ, անկախություն և անաչառություն) և անձնական ազատություն:	Փաստացի պատժամարտ է ներկայացվել կարգապահական վարույթի, Դատարարների մասին վերջինի մասին ակտի դրույթները խախտելու համար:	

	<p>ուշադրություն, մասնագիտական բարեկարգություն, 2 արտնական վերապատրաստում, վարչական ռեսուրսները օգտագործելու ընթացակարգեր, լրատվամիջոցների հետ հարաբերություններում կարգավորություն, բարդացված կամ ֆինանսական շահերի բախումների պաշտպանության բացակայություն, անաչառությունը պահպանելու մտահոգություն, գործընկերներին դատական աշխատակազմի հետ պատշաճ հարաբերություններ</p>			<p>ՈՉ, բայց իրավասություն կարգապահական վարույթներում</p>	
				<p>Անվախություն, դատավորի վարվելակերպ և պարտականություններ նաև դատական պարտավանություններինց դուրս և այլն:</p>	
				<p>1998թ.</p>	
				<p>Բոլոր դատավորների ազգային համաժողով</p>	
	<p>ԱՅՈ, սահմանված է որոշ օրենքներում, չնայած վարվեցողության առանձին կանոնադիրք չկա:</p>	<p>ՈՉ</p>		<p>ԱՅՈ, Դատավորների ազգային ասոցիացիա</p>	<p>ՈՉ, հարցն ուսումնասիրող կոմիտեն ներկայացրել է, որ առավել նպատակահարմար է պահպանել ընդհանուր չգրված կանոնները:</p>
<p>ՃԱՄՈՆԻՍԱ</p>					
<p>ԼԻՆՏԵՆՇԱՄՆ</p>					
<p>ԼԻՏՎԱ</p>					
<p>ԼՅՈՒՔԱՄԵՄԲՈՒԿ</p>					

<p>ՄԱԼԹԱ</p>	<p>ԱՅՈ, կազմվել է դատավորների կողմից:</p>	<p>Բոլորը, բացի 1 դատավորից, ընտրվել են կանոնադրված որոշ վրասնավորմաներով: Ներկայացվել է նախագահին Արդարադատության վարչական կոմիտեի ղեկավարի կողմից:</p>	<p>2000թ.</p>	<p>28 պարբերություններ, որոնք իրենցից ներկայացնում են համաձայնեցված դրույթներ լավագույն գործելակերպի մասին, հաստատում են այն արժեքները, որոնք դատավորներն ընտրվել են երրորդ տասնամյակի պարբերությունները վերաբերում են նաև արդարադատության վարկանիշին այն անձանց շրջանում, որոնք ենթականություն են հարող են կիրառվել արդունավետ պատժամիջոցներ՝ անհրաժեշտության դեպքում:</p>	<p>Կանոնադիրը ինքնին պատժամիջոցներ չի ներառում:</p>
<p>ՄՈՒԴՈՎԱ</p>	<p>ԱՅՈ, ԴԳԻ-ի կողմից</p>	<p>Դատավորների համաժողով</p>	<p>2000թ.</p>	<p>Գաղտնիություն, ճշմարտացիություն, ճշտագրություն, զսպվածություն, պետք է լինի զգույն, բաղաբավարի, պաշտոնական, համագիտ, հանդուրժող, պետք է լսի, պետք է պատժի այն անձանց, որոնք անհարգալից վերաբերմունք են դրսևորում դատարանի նկատմամբ, չպետք է բննարկի դատական գործը կողմերի հետ վարույթից դուրս, պետք է հարգի մարդու իրավունքները, չպետք է դրսևորի խտրական վերաբերմունք:</p>	<p>ԱՅՈ, կարգապահական</p>

ՆԻՂԵՐ- ԼԼՄՂՆԵՐ	ՈՉ					
ՆՈՐՎԵՊԻԱ	Կանոնադիրք չկա, չնայած 1999 թվականին Նորվեգիայի ընդհանուր իրավասության դատարանի հանձնաժողովը նմանախորժ է կատարել: Ներկայումս այն խորհրդարանի քննարկմանն է ներկայացված:					
ԼԵՀԱՍՏԱՆ	ՈՉ, բայց Դատական իշխանության ազգային խորհուրդը իրավասու է մշակելու նման կանոնադիրք և 2001 թվականի հուլիսից աշխատում է դատավորների էթիկայի վերաբերյալ սեփական ներ հավաքագրելու ուղղությամբ:					
ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ	ՈՉ					
ՌՈՒՄԻՆԻԱ	ՈՉ, բայց կան որոշ ընդհանուր կանոններ Դատարանակազմության ակտում:	Ռոմինիայի խորհրդարան	1992թ.	Դատավորները պարզ ձևով և անկասկած գործողությունից կամ արարիքից, որը կարող է կասկածի տակ առնել նրանց արժանատիությունը իրենց գործառնությունների իրավասացման ժամանակ և հաստատվելու պահանջները:	Դատավորներին քայքայող արվում անդամակցել քաղաքական կուսակցությունների	Քրեական և կարգապահական վարույթ

<p>ՍԼՄՎԱ-ԿԻԱՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>ԱՅՈ</p>	<p>Դատական իշխանության խորհրդի նախագահը և արդարադատության նախարարը</p>	<p>2001թ.</p>	<p>Անձնական կանաչ, մասնագիտական կանաչ և մասնագիտական պարտականություններ:</p>	<p>ՈՉ, միայն դատավորների կարգավիճակի մասին ակտը</p>
<p>ՍԼՄՎՆԻԱ</p>	<p>ԱՅՈ (այն փոխարինում է 1972 թվականի «Մասնագիտական պատասխանատվության մասին» նախկին կանոնադրքին)</p>	<p>Աստիացիա</p>	<p>2001թ.</p>	<p>9 սկզբունքներ՝ անկախություն, անաչառություն, չեզոքություն, կարողություն, ջանասիրություն, անհամատեղելիություններ/համարություն, մասնագիտական հարաբերություններ, վարկանիշ</p>	<p>Ո՞, բայց գոյություն ունի պատվո դատավոր, որը կարող է զբաղվել իրավախախտման հարցերով՝ առանց պատժամիջոց նշանակելու:</p>
<p>ԸՎԵԴԻԱ</p>	<p>Կանոնադրք չկա, բայց գոյություն ունի պատմականորեն ձևավորված մոդել, որը ոգեշնչում է դատավորներին դրսևորելու որոշակի վարքագիծ, մասնավորապես՝ Երբանի քննչականոր օրենսգրքի(173-4թ.):Այս կանոնադրք Օլաու Պետրի, տասնվեցերորդ դար, որը պարտադիր ուժ չունի դատավորների համար:</p>	<p>Դատավորների աստիացիան վերջերս սկսել է աշխատել կանոնադրքի նախագծի վրա, որը դեռևս վերջնական տեքստի չի ընդվիճակում համընդհանուր բազմաթիվ քննարարություններին:</p>	<p>15-40թ.</p>		<p>Մեկ այլ համակարգով, օրենքը իրավաություն է տալիս օմբուդսմենին և արդարադատության կանոններին՝ հրապարակախոսներն քննարարելու դատավորինքի վարքագծի համար:</p>
<p>ԸՎԵՑՍԻԱ</p>	<p>Գործնականում գրավոր կանոններ չկան դաշնային մակարդակում և ստավկապես՝ տեղական մակարդակում</p>				

ԹՈՒՂՔԻԱ	«Դատավորների և դատախազների մասին» օրենք և վարկելակերպի կանոններ	Խորհրդարան, դատավորների դատախազների գերագույն խորհուրդ	1982թ.	Օրենքի դրույթներին համաժողով	Կարգադրամական վարույթ
ՈՒԿՐԱԻՆԱ	ԱՅՈ, կազմել է Դատավորների կոնգրեսը 1999 թ.վականին՝ Կանադայի, Ամերիկայի և Ռուսաստանի փորձի էփեմակրա, մասնավորապես, համատեղ ելով այդ փորձը և հաշվի առնելով Ուկրաինայի դատավորների լրամշակումները և առաջարկները:	Դատավորների խորհուրդ	2002թ.	Օրենքի հետևողական կատարում, անաչառություն, լեգիտիմ ակնկալիքների բավարարում, հավատարմություն, արդարադատություն և հավասարություն, անվերջություն, նորմալը հավատարիմ վարքագիծ:	ՈՉ, Դատավորների կոնգրեսի ցանկություններին համապատասխան
ՄԻԱՅՑԱԼ ԹԱԳԱԿՈՐՈՒԹՅՈՒՆ	ՈՉ, բայց առկա են մի քանի ոչ ֆորմալ ուղեցույցներ, որոնք որոշ մարմիններ (Դատական ուսումնասիրությունների խորհուրդ, Շտրասբուրգի արդարադատության նախարարը և Հյուսիսային Իռլանդիայի ուսումնական հարող մարմինները) կցանկանալին տեսնել որպես ֆորմալ փաստաթուղթ՝ առանց օրենսդրական պարտավորությունների սահմանման:	Մշակվելու էր կանցների կողմից՝ գերագույն դատավորի համաձայնությամբ:		Նախքան նշանակվելը դատավորները տեղնկացվում են, թե իրենցից ինչ են ակնկալում վարքագծի առումով:	

Անհամատն դեյքություններ		Բացատրություններ
Աղբյուր	Անհամատնության տեսակը	
ԱՆՈՐՈՎ	Արդարադատության մասին օրենք (Ա.Ո.Օ.)	Ցանկացած այլ պետական պաշտոն, առևտրային, արդյունաբերական կամ մասնագիտական գործունեություն, փաստաբանի աշխատանք կամ իրավաբանական օժանդակություն ծառայություն
ԱՐԻԳԵՋԱՆ	«Այս հարցը այդպես էլ պարզ չէ մեզ համար»	
ԲԵԼԳԻԱ		Դատավորը միևնույն ժամանակ չի կարող լինել դատակազ, քվիարկությանը ընտրված ներկայացուցիչ, փաստաբան, դատական կատարածու, բարիստեր, զինվոր կամ կրտսեական ծառայող, կամ չի կարող գրանցվել որևէ վճարովի բաղաբան կամ վարչական պաշտոն:
ԿԻՊՐՈՍ		Ցանկացած այլ պաշտոն կամ մասնագիտություն
ՉԵԽԱՎՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ		Քաղաքական պաշտոն չի կարող զբաղել (օրինակ՝ հանրապետության նախագահ կամ խորհրդարանի անդամ), կատակարարություն կամ ընդուն գործունեությունը գրավելու իրավունք չկա: Գիտական, դատախոսական և գրական կամ արվեստին վերաբերող գործունեությունը թույլատրվում է: Թույլատրվում է նաև աշխատել որպես բարձրագույն խորհրդատու, եթե դա չի խաթարում դատական իշխանության արժանապատվությունը և փտանությունը, որն այն կոչված է որեշնչելու:
ԷՍՏՈՆԻԱ		Քաղաքական մանդատ կամ գրավունք չի կարող ունենալ, ոչ մի այլ պաշտոն չի թույլատրվում, բացի դատախոսական կամ հետազոտական աշխատանքից, չի

ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ	Քաղաքացիների մասին ակտ	կարող լինել պետական կամ մասնավոր ընկերությունների խորհրդի անդամ:	Պետք է ստանալ թույլտվություն դատարանից կամ վերադատարանից:
ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ		Պետական ցանկացած պաշտոնի, քաղաքացիական, անստորաին կամ վճարովի մասնագիտական աշխատանքի կամ վճարովի մասնագիտական աշխատանքի կամ գրառվելու, ինչպես նաև որպես արբիտր հանդես գալու անկողնից արհեստագործական համայնքում:	
ԳԵՐՄԱՆԻԱ	Գերմանիայի դատական ակտ	Իշխանությունների տարանջատման գաղափար. վարչական գործառույթ չի կարող իրականացնել (բացառությամբ դատարանում գործունեության, հետազոտական և դատախազական աշխատանքի), կարող է քաղաքական կուսակցության անդամ լինել և ընտրություններում առաջադրվել որպես խորհրդարանի անդամ. ընտրվելու դեպքում դատավորի վաճառքությունները կասեցվում են, խորհրդակցական և հաշտեցման գործունեությունը արգելվում է:	Կատարվարությունը կարող է թույլ տալ դատավորին հանդես գալ որպես արբիտր կամ արբիտրաժային տրիբունալում լավել որպես փորձագետ:
ԻՍԼԱՆԴԻԱ	Դատական իշխանության մասին 1998 թվականի ակտ	Չի կարող ընդունել պաշտոն կամ ընկերությունում ընդունելու, եթե դա անհամառոտ է իր պաշտոնի կամ կարող է բացասաբար անդրադարձնալ իր աշխատանքի որակի վրա:	Դատավանդում, սակագրաբար ստանձնում կոմիտեներում, դատախազություններ, գիտահետազոտական աշխատություններ և այլն: Թույլտվություն է հարկվելու Դատական կոմիտեից արտադատական գործունեությունը գրառվելու համար:
ԻՌԱՆԴԻԱ	1937թ. սահմանադրություն	Դատավորը իրավունք չունի խորհրդարանի պալատի անդամ լինել կամ «գրադեցնել որևէ այլ վճարովի պաշտոն կամ կատարել աշխատանք»:	

ԻՏԱԱԻԱ	1941 թվականի հունվարի 30-ի թագավորական հրամանագիր	Որևէ աշխատանք կամ պետական կամ մասնավոր պաշտոն չի թույլատրվում, բացառությամբ խորհրդարանի անդամի կամ բարեգործական կազմակերպության անդամի: Առևտրային, արդյունաբերական կամ մասնագիտական այլ գործունեության գրառվելն արգելվում է: Դատական իշխանության բարձրագույն խորհուրդը կարող է արտոնել գրառվելու «այլ բնույթի գործունեության»:	Դատավարույն և գիտական աշխատանքներով զբաղվելու հնարավոր է թույլատրվել: Դեպքում, բարձրագույն խորհրդի կողմից սահմանված խիստ կանոնների պահպանմամբ: Արբիտրաժը թույլատրվում է միայն բացառիկ դեպքերում:
ՃԱՐՊՈՂԻԱ	Դատարանակազմության մասին օրենք	Քաղաքական և առևտրային գործունեության գրառվելու արգելք: Չի թույլատրվում նաև վարձատրություն ստանալ բացի դատական պաշտոնի համար ստացվող վարձատրությունից:	Գերագույն դատարանից կարելի է ստանալ թույլտվություն դատական պաշտոնից դուրս վարձատրություն ստանալու համար:
ԼԻԽՏԵՆՇՏԱՅՆ	Քաղձառայողների մասին 1938 թվականի ապրիլի 6-րդ հոդված	Վճարովի կամ հատկապես ժամանակատար գործունեության գրառվելու արգելք՝ առանց կառավարության արտոնման, որը դիտարկում է, թե արդյոք այդ աշխատանքը համատեղելի է դատավորի աշխատանքի հետ: Սա հիմնականում վերաբերում է ոչչորիկ դրույթով գիտահետազոտական և դասախոսական աշխատանքներին:	
ԼԻՏՎԱ	2002 թվականի դատական ակտ	Քաղաքական գործունեություն չի թույլատրվում, գինվորական ծառայություն անցնել չի թույլատրվում, շահույթային մասնավոր գործունեություն չի թույլատրվում, չնայած վարձատրություն թույլատրվում է դատավորի մասին դեպքում, չի կարող անդամակցել միավորման, եթե դա խաթարում է դատավորի անկախությունը:	Դատավարություններ և իրավական գիտահետազոտական աշխատություններ
ԼՅՈՒՔՄԵՄԻՆԻԿ	Սահմանադրություն և Դատարանակազմության մասին օրենք	Վճարովի աշխատանք չի թույլատրվում:	

<p>ՄԱԼԹԱ</p>	<p>Դատարանակազմության մասին և բարդագիտական դատավորության օրենսգրք. Էթիկայի կանոնագիրք</p>	<p>Անձնական մասնակցություն կամ որպես խորհրդատու ներգրավում չի թույլատրվում այն դատական գործում, որն արդեն հարուցվել է կամ միջոցն դատավորի կրթականության տակ է, գործունեության որևէ այլ ձև, նույնիսկ ժամանակավոր, չի թույլատրվում, բացի միջազգային դատական առյանում ներգրավման կամ դասակարգական աշխատանքից:</p>	<p>Հանրապետության նախագահի համաձայնությամբ</p>
<p>ՄՈՒԴՈՒՎԱ</p>	<p>«Դատավորների կարգավիճակի մասին» ակտ</p>	<p>Պետական կամ մասնավոր որևէ պաշտոն, կամ խորհրդարանում պաշտոն կամ որպես տեղական մարմնի խորհրդատու աշխատել չի թույլատրվում. չի թույլատրվում անդ անակցել որևէ բարձրագույն կրթականության կամ այլ սցիթալ-բարձրագույն կազմակերպության. չի կարող գրավել բիզնեսով, գրավոր կամ բանավոր խորհրդատվությամբ, բացառությամբ մտաբանականների: Հրապարակումներ և լրատվամիջոցներում հոդվածներ թույլատրելի են, եթե որևէ չեն վերաբերում ներքին բարձրագույնության հարցերին:</p>	
<p>ՆՐԴԵՐԼԱՄԳՆԵՐ</p>	<p>Դատական իշխանության կազմակերպման մասին ակտ, 44-րդ հոդված (1827/2001), «Ազգային և եվրոպական խորհրդարանների անհամաձայնությունների մասին» ակտ (1994թ.)</p>	<p>Դատավորները չեն կարող հատել ևս գալ որպես (դանիական համադրվելով) բարձր աստիճանի փաստաբան [բարիստրոլ], փաստաբան, հանրային նտար. նրանց չեն կարող գրավել այլ մասնագիտությամբ, որի ժամանակ իրավական օժանդակություն կամ խորհրդատվություն է տրամադրվում. Գերագույն դատարանի դատավորները չեն կարող լինել Դեպիայի կամ Եվրոպական խորհրդարանի անդամ:</p>	
<p>ՆՈՐՎԵԳԻԱ</p>	<p>«Արտարարության դատարանների մասին» ակտ և պետական հիմնարար համաձայնագրեր</p>	<p>Դատավորները հարաբերականորեն ազատ են. հատուկ դրոյթներ կիրառվում են միայն Գերագույն դատարանի դատավորների նկատմամբ: Ընդհանուր առմամբ, նրանք կարող են հանդես գալ որպես բարձր աստիճանի փաստաբաններ, հաշտարարներ կամ փորձի անդամներ՝ առանց պաշտոնը թողնելու անհրաժեշտությամբ:</p>	<p>Խորհրդարանում ընտրված փուլում գտնվող օրենքը, որը պետք է փոխարինի առավել հանդուրժողական նախադեպային իրավունքին, պարտավորվում է խիստ դրոյթներ օժանդակ գործունեությամբ</p>

			<p>գրավելու արգելքների, թույլտվությունների, հայտարարագրման վերաբերյալ անհամատեղելի կանոնները առավել խստացնում է:</p>
<p>ԼԵՀԱՍՏԱՆ Մահմադարություն և օրենք</p>		<p>Որևէ աշխատանք, բացի գիտական հրատարակումներից, ոչ լրիվ դրույթով դատավանդման աշխատանքից, չի թույլատրվում, պայմանով, որ վերջիններս չազդեն դատավորի աշխատանքի վրա. գործունեության որևէ ձև կամ շահույթ ընդող պաշտոն չի թույլատրվում, եթե դա կարող է խաթարել դատական իշխանության հենդիմակությունը. քաղաքական որևէ գործունեություն չի թույլատրվում:</p>	<p>Դիմումը պետք է ներկայացվի առավել բարձր աստիան (դատարանի նախագահին կամ գերագույն դատարանի նախարարին):</p>
<p>ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ</p>		<p>Պետական կամ մասնավոր մասնագիտական որևէ պաշտոն չի թույլատրվում. անհամատեղելիությունները կիրառելի են ընդհանուր առմամբ՝ բաղժառայությունների մասով:</p>	<p>Դատական ծառայությունների հանձնաժողովը կարող է թույլ ստրել դատավանդել գրավել իրավական հետազոտություններով, սակայն այս աշխատանքները դիմաց կտրվառուություն չի թույլատրվում:</p>
<p>ՌՈՒՄԻՆԻԱ</p>		<p>Ֆարաքական որևէ գործունեություն, որևէ պաշտոնի թույլատրվում՝ բացառությամբ գիտական հրատարակությունների և դատավանդման համադրվածությանի աշխատանքների:</p>	

<p>ՍԼՈՎԱԿԻԱ ԿԻՍԿԻ ՀԱՆՐԱՊԵ- ՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>2000 թվականի ակտ</p>	<p>Բառիս լայն իմաստով քաղաքական ոչ մի պաշտոնի թույլատրվում, այդ թվում՝ կառավարության վարչություններում և քանակում. չի թույլատրվում շահութաբեր մասնավոր գործունեություն, բացառությամբ գիտական, դասակարգական կամ արվեստի վերաբերող գործունեության: Վերջիններին պարզագ աբսոլյուտոր է խաթարվի դատավորի պաշտոնի արժանատիությունը իրավասանցումը:</p>	<p>Ֆանկացած վարչական կամ քաղաքական պաշտոն, ցանկացած առևտրային կամ մասնագիտական գործունեություն, շահութաբեր գործունեություն կամ ընկերությունների կառավարման օրակներում ներգրավվում, և ցանկացած այլ բան, որը կարող է բացասաբար անդրադառնալ դատական իշխանության հեղինակության վրա: Դատավարումը և գիտահետազոտական աշխատանքը թույլատրելի են՝ նշված պայմանի հանգամանքներում:</p>
<p>ՍԼՈՎԵՆԻԱ</p>	<p>Մահմանադրություն և Դատարանական գործունեության մասին օրենք</p>	<p>Մահմանադրություն և Դատարանական գործունեության մասին օրենք</p>	<p>Մահմանադրություն և Դատարանական գործունեության մասին օրենք</p>
<p>ՇՎԵԴԻԱ</p>	<p>Օրենքներ, և սահմանադրություն</p>	<p>Օրենքներ, և սահմանադրություն</p>	<p>Օրենքներ, և սահմանադրություն</p>
<p>ՇՎԵՑԻԱ ԼԻԿԱ</p>	<p>Արգելվում է ունենալ այլ պետական պարտավարություն կամ պաշտոն, հարել այլ կարիերայի կամ մասնագիտության, լինել շահութաբեր հաստատության ներսում որևէ միավորի տնօրեն, կառավարիչ կամ անդամ, արգելվում է օտարերկրյա մարմիններից ստանալ պաշտոն, տիրույթ կամ կոչում:</p>	<p>Արգելվում է ունենալ այլ պետական պարտավարություն կամ պաշտոն, հարել այլ կարիերայի կամ մասնագիտության, լինել շահութաբեր հաստատության ներսում որևէ միավորի տնօրեն, կառավարիչ կամ անդամ, արգելվում է օտարերկրյա մարմիններից ստանալ պաշտոն, տիրույթ կամ կոչում:</p>	<p>Դատարանը կարող է արտոնել փորձագ նորիկամ արդիորի աշխատանքառաջնությունը գործունեությունը սահմանել գործունեությունը պայմաններ՝ պայմանավոր դատական իշխանության անվտանգությունը և հեղինակությունը չխաթարվել:</p>
<p>ԹՈՒՐԿԻԱ</p>	<p>«Դատավորների և դատախազների մասին» օրենք</p>	<p>«Դատավորների և դատախազների մասին» օրենք</p>	<p>«Դատավորների և դատախազների մասին» օրենք</p>
<p>ՈՒԿՐԱԻՆԱ</p>	<p></p>	<p></p>	<p>Պաշտոնատեղի սահմանված չեն անհամատեղելիություններ:</p>

<p>ՄԻԱՑՅԱԼ ԹԱԳԱՎՈՐ ՈՒՌԹՅՈՒՆ</p>	<p>Ուրեցույցներ</p>	<p>Չի կարող գործել որպես արխիտ կամ գրադվել շահութաբար նմանագիտական գործունեության (բացառությամբ գրական կամ խմբագրական աշխատանքների) կամ որևէ այլ մասնագիտական գործունեության (բացառությամբ գրական կամ խմբագրական աշխատանքների), որևէ քաղաքական գործունեությանը, նշանակալի սահմանափակումներ են գործում նաև այն դեպքում, երբ դատավորը արդեն պաշտոնաթող է:</p>
<p>Հանգամանքներ, որոնց պարագայում հարցազեկի տակ է դրվում անաչառությունը</p>		
<p>Աղբյուր</p>		<p>Հանգամանքներ</p>
<p>ԱՆՈՐԴԱ</p>	<p>Արդարադատության մասին օրենք (Ա.Ո.Օ.)</p>	<p>Հետանկան մտերմություն, փաստարան կամ ներկայացուցիչ ունենալը, կոմերցիոն կամ իրավաունենական հարաբերություն: Դատավարության պրոցեսում ներգրավվելը կողմի կամ իր փաստարանի հետ, դատավարության նյութի առարկայի ատոմով շահի առկայություն, էիերարխիկ կամ ընկերային հարաբերություն:</p>
<p>ԱՐԿԲԵՖԱՆ</p>	<p>Գլխավոր դատախազության կողմից քննարկմանը ներկայացված հարց օրենքով սահմանված իրավիճակում</p>	<p>Գլխավոր դատախազության կողմից քննարկմանը ներկայացված հարց օրենքով սահմանված իրավիճակում</p>
<p>ԲԵԼԳԻԱ</p>	<p>Նախարարային իրավունք՝ չմիջամտելու և անհամաձայն ելույթներ կրելու վերաբերյալ օրենսգրքին օրենսդրության հիման վրա</p>	<p>Նախարարային իրավունք՝ չմիջամտելու և անհամաձայն ելույթներ կրելու վերաբերյալ օրենսգրքին օրենսդրության հիման վրա</p>
<p>ԿԻՊՐՈՍ</p>	<p>Գերագույն դատարանի նախադեպային իրավունք</p>	<p>Հետանկան կամ անձնական շահի հիմքով թախտմ, գործին կամ գործի կողմնորին ծանոթ լինելը</p>
<p>ՉԵԽԱՎՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵ- ՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>Քաղաքացիական և քրեական դատավարության օրենսգրքը, մեխանիզմ... հատուցում պահանջելու դատավորից, որը չարաշահել է իր իշխանությունը:</p>	<p>Քաղաքացիական և քրեական դատավարության օրենսգրքը, մեխանիզմ... հատուցում պահանջելու դատավորից, որը չարաշահել է իր իշխանությունը:</p>

ԷՄՏՈՒԻԱ		Հաների բախում, ցանկացած հարարերություն, որը կարող է բացասաբար անդրադառնալ դատական համակարգի նկատմամբ վստահելիությունակրա, կողմնապահություն
ՖԻՆԼԱՐԻԱ	Դատավարության օրենսգիրք	Հտտանկան կապեր, շահերի բախում, կորմնապահություն, գործում ներգրավում և այլ պատճառներ, որոնք կարող են դատավորի անաչառությունը դնել ողջամար կասկածի տակ
ՖԵԼՄԻԱ		Դատավորին հնարավոր է վիճարկել: Դատավորը պետք է ձեռնպահման գործը լսելուց տարբեր հանգամանքներում, որոնք հարցականիստակին դնում նրա օբյեկտիվությունը և ստրիկտիվ անաչառությունը, ընտանկան կամ ընկերային հարարերություններ, ֆինանսական շահերի բախուման գործերում, որոնց անչառությամբ ինքը որոշում է ընդունել, եթե գոյություն ունի ստորադատության հանգամանք:
ԳԵՄԼՆԻԱ	Քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրք	Հտտանկան կապեր, գործ, որի շրջանակում դատավորը ապացույցները ներկայացրել կամ ընկել է որպես փորձագետ, կամ որի կապակցությամբ նա որոշում է ընդունել, անաչառության կասկածները կարող են ակնադր դառնալ ֆինանսական կամ ընկերային շահերի բախման պարագայումկամ եթե նախապատվությունը սրվում է կողմերից մեկին:
ԻՍԼԱՐԻԱ	«Քաղաքացիական դատավարության մասին օրենսգիրք» և «Քրեական դատավարության մասին» օրենսգիրք	Վեճի կողմ է հանդիսանում, խորհրդատվություն է տվել գործի կողմերից մեկին, ունի ընտանկան, ընկերային կամ մասնագիտական հարարերություն վեճի կողմերից որևէ մեկի հետ, գործի շրջանակում վկա է կամ սերտ հարարերություն ունի վկայի հետ:
ԻՈԼԱՐԻԱ	<i>Nemo iudex in causa sua</i> , օրենքի գերակայություն	Արգելվում է անձնական, ընտանկան կամ ֆինանսական շահերի բախում, ալոգելվում է կողմնապահություն կամ նախապաշարմունք՝ այդպես դատավորը պետք է երաժարվի գործը ընկելուց
ԻՏԱԼԻԱ	Քաղաքացիական և քրեական դատավարության օրենսգրքեր	Հտտանկան, անձնական կամ մասնագիտական շահերի բախում, ծանոթ կինել գործին կամ գործի կողմերին, կողմնապահություն կամ նախապաշարմունք

ՃԱՄՈՆՈՒԱ	Սահմանադրություն և Քաղաքացիական ու քրեական դատավարության օրենսգրքեր Եթե գործի կողմը իր մտտ քարելանա է:	Անհամատեղելիությունների մասին կանոնները պահպանելուց բացի, դատավորները կարող են վիճարկվել և/կամ պարտադրվել ձեռնպահմանալ վարություն ներդրավելուց որոշ հանգամանքներում:
ԼԻԽՏԵՆ-ՇՏԱՅՆ		Անձնական կամ ընտանեկան շահերի բախում, կորմնապահություն՝ վերհանված դատարանի սիջնտորությանը կամ կողմերից մեկի կողմից:
ԼԻՏՎԱ	Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքից	Անձնական կամ ընտանեկան շահերի բախում, կորմնապահություն, գործում որպես վկա ներգրավվելը
ԼՅՈՒՔՍԵՄ-ԲՈՒՆՊ	Քաղաքացիական դատավարության և որ օրենսգրքի 521-րդ հոդվածը, Քրեական հետաքննության օրենսգրքի 542-րդ հոդվածը, Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածը	Երբ վիճարկվում է դատավորի անաչտությունը կամ երբ ողջամխտիմք կա կասկածելու վարույթի արդարացիության մեջ:
ՄԱԼԹԱ	Դատարանակազմության մասին օրենսգրքում և Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում սահմանված այն հանգամանքների համապարփակ ցուցակ, որոնց պարագայում դատավորը պետք է հրաժարվի գործը ընկնուց, կամ կողմերը հրաժարվում են դատավորից թողլ չտալով սրան գործը ընկնել	Անձնական կամ ընտանեկան շահերի բախում, կորմնապահություն, գործում որպես վկա ներգրավվելը
ՄՈՒԴՈՎԱ	Քաղաքացիական և քրեական դատավարության օրենսգրքեր	Պետք է հրաժարվի գործը ընկնուց, եթե ողղակի կամ անուղղակի շահ ունի տվյալ գործում կամ կողմերի հետ գտնվում է ընտանեկան հարաբերության մեջ:

ՆԻՒԻԵՐ- ԼԱՆՔՆԵՐ	Քաղաքացիական դատավարության ակտ, Քրեական դատավարության ակտ, Վարչական դատավարության ակտ	«Փաստեր կամ հանգամանքներ, որոնք կարող են կասկածի տակ առնել դատավորի անաչառությունը» (օրենքը չի մանրամասնում, դատական պրակտիկայում պահպանվում են Արդարադատության նվիրողական դատարանի կողմից սահմանված ուղեցույցները):
ՆՈՐՎԵԳԻԱ	«Արդարադատության դատարանների մասին» ակտ	Կողմերի կամ կրանց իրավախորհրդատուների հետ ընտանեկան հարաբերություններ ներառող գործերում, եթե դատավորի նկատմամբ վստահությունը կարող է խաթարվել, դատավորը պետք է հրաժարվի գործը քննելուց (գործերի մեծ մասի դեպքում առկա է շահերի բախում):
ԼԵՀԱՍՏԱՆ	«Քրեական և քաղաքացիական դատավարության մասին» օրենք	Եթե դատավորը ճանաչում է կողմերին կամ ծանոթ է գործին, որովհետև արդեն մասնակցել է դրան (կողմերից մեկի հետ սերտ հարաբերություն կամ գործում անձնական կամ մասնագիտական ներգրավում), գործերի նրկու կատեգորիա՝ <i>index inhabilis</i> և <i>index suspectus</i> :
ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ	«Դատավորի կարգավիճակի մասին» օրենք, Քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրք, Քրեական դատավարության օրենսգիրք	Դատավորը չի կարող պաշտոնավարել դատարանում, որտեղ աշխատում է իր ընտանիքի անդամը, եթե ողջամիտ կասկած կա վարույթի արդարացիության մեջ կամ երբ վերջինիս խնդրում են թողնել գործը անձնական, տնտեսական կամ ընտանեկան շահի առկայության հետևանքով, դատավորը չի կարող ներգրավվել գործում կամ որևէ այլ կարգավիճակով մասնակցել գործին:
ՌՈՒՄԻՆԻԱ	Օրենսդրություն	Կողմերից մեկի հետ սերտ հարաբերություն, քաղաքական ազդեցություն, լրատվամիջոցներից ճշումներ, ընկերային հարաբերություններ
ՍԼՈՎԱԿԻԱ ԿԻՍԵԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ		Ցանկացած հանգամանք, որի պարագայում, իր պարտականությունները կատարելիս, իր անձնական կյանքում կամ պաշտոնաթուղթում լիցենզիա, դատավորը իր պաշտոնի արժանիքները ուղեկցում է կամ վտանգում, դատական հասակաբարձի նկատմամբ անհրաժեշտ վստահությունը:
ՍԼՈՎԵՆԻԱ	Քաղաքացիական և քրեական դատավարության օրենսգրքեր, ՄԻԵԿ	Եթե դատավորը վարույթի կողմ է, կամ ներգրավված է գործում, կամ նման անձի հետ հարաբերություն ունի, եթե նա ապացուցություն է ներկայացրել կամ ներգրավվել է գործում որպես փորձագետ կամ վկա, եթե նա մասնակցել է գործի անցյալում որոշման ընդունմանը, եթե ողջամիտ կասկածներ առկա դատարանի հարցում:

ՇՎԵԴԻԱ	Դատավարության օրենսգիրք	Հատանկան կապ, անձնական, ֆինանսական կամ բաղաբաղյալ կան շահերի բախում, կորմնապահություն, մանագիտական կամ անձնական ներգրավվում գործում
ՇՎԵՅՑԱՐԻԱ	Օրենսդրություն և նախարարախյն իրավունք	... հանապատասխանում է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախարարախյն իրավունքին:
ԹՈՒՂԻՆԱ	Քրեական և քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրք	Կորմնապահություն, շահերի բախում, որպես տուժող, վկա, արբիտրական ընտանեկան կապի միջոցով իրավախախտման մեջ անձնական ներգրավվածություն
ՈՒԿՐԱԻՆԱ	Դատավարության օրենսգիրք	Կողմերից մեկի հետ սերտ հարաբերություն, գործում անձնականչան, կամ երես դատավորի պարտականությունների կատարումը որևէ կերպ կասկածի տակ է դնում նրա անաչատությունը
ՄԻԱՅՑԱՆԻՍՏՈՒՆ	ՄԻԵԿ	

Դատավորների քրեական կամ քաղաքացիական պատասխանատվությունը		
	Քրեական պատասխանատվություն	Քննադատություն
	Իրավախախտումներ	
ԱՆԴՈՐՈՒԱ	Քրեական օրենսգիրք, 114-րդ հոդված, կոտակցիա, կոտակցիան գործելակերպ	Քննադատությունը քաղաքացիական պատասխանատվություն են կրում իրենց պարտականությունների կատարման ընթացքում կեղծիքի համար:
		Քննադատությունը քաղաքացիական պատասխանատվություն են կրում իրենց կատարած քաղաքացիական պատասխանատվությունների ժամանակավոր կասեցում տեղի է ունենում մեխանիկորեն՝ Գերագույն դատական խորհրդի համանախարարությամբ:

ԱՐԴԲԵՏԱՆ	Օրինակ՝ եթե դատավորը դիտարկությանը դատապարտում անմեղ անձի:	Կալանավորում կամ փոխհատուցում	Առավել բարձր ատյանի դատարանը գործը վերաքննելիս կարող է գտնել որ ատաճին ատյանի դատարանի գործը բնույթ դատավորը մեղավոր է:	Նախագահը և Դատավորների խորհուրդը որոշում են գործին ընթացք տալ գործն ուղարկելով գլխավոր դատախազ ուղթյուն. դատավորը կրատավի սովորական դատադատում:
ՈՒԿԵՂԵՐ	Հերիանտոր իրավունքները իրավախախտումները դատարանի կողմից պարտավորություններ կրող տարման ընթացքում կամ այդ ժամանակի	Դատախազիցաներ սահմանվում են ընդհանուր կրատավորների համաձայն:	Իր իշխանությունը չարաշահած դատավորից հատուցում պահանջներ մեխանիզմ, ինչը թույլ է տալիս պատասխանատվության ենթարկել դատավորին կեղծիք պարտանկող ընթացքի պարագայում կամ դատավորի կողմից կեղծիք թույլ տալու դեպքում. պետությունը նույնպես կարող է պատասխանատու լինել դատավորի գանձարների համար:	Ֆրեմական գործերում գործը վարում է դատախազը՝ Վերաքննիչ դատարանի ներ միասին. քարտաշացիական գործերում վարողն իրականացվում է Վճարների դատարանում:
ԿԻՊՐՈՍ	Սահմանադրությամբ երաշխավորվում է (ներկայումս՝ միավորված Գերագույն վարչապետի և հավատարմության սկզբունքի		Մեծ ընդունել է անօրինական որոշում կամ կատարվել է վնաս պատճառով գործողություն, վնասը փոխհատուցվում է պետության կողմից, որը իրավունք ունի հարուցել վնասի ապահովության հայց, եթե դատավորը պատասխանատվության է ենթարկվել կարգապահական խախտում կատարելու համար:	Դատարանի և Բարձրագույն դատարանի Մովորություն... Մովորության իրականացումը դատարանները նույնպես
ՉԵԽԻԱՎԱԿԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ	Պարտավորությունները կատարման անհյուսիսամբ			Դատավորի դեմ քրեական վարչապետը պետք է լիազորվի հանրապետության նախագահի կողմից. ընդ ատությունը ընկնում սովորական դատարաններով ընդհանուր իրավունքի ընթացակարգերի համաձայն:
ԷՍՏՈՆԻԱ	Եթե դատավորը դիտարկող անօրինական որոշում է կայացրել	Պաշտոնից ազատում	Դատավորը անձնական պատասխանատվություն չունի, պատասխանատվություն կրում է պետությունը:	Դատախազության ներկայացուցիչը դիմում է Գերագույն դատարան, որը որոշում է, թե արդյոք

	<p>ՖԻՆԱՆՍԻՆ</p>	<p>Ֆրեական օրենսգրքում նկարագրված ներ, որոնք թողն են սրվել պարտավանությունների կատարման ընթացքում</p>	<p>Շտիանուր իրավունքով սահմանված պատիժներ, այդ թվում պաշտոնից ազատում</p>	<p>Պատասխանատվություն ղառավորի պարտավանությունների ընթացքում հարուցած վնասի համար: Հատուցում, որպես կանոն, վճարվում է պետության կողմից, ինչը որոշ դեպքերում կարող է հատուցվել դատավորի կողմից:</p>	<p>Սովորական ընթացակարգեր, որոնք սահմանադրության համաձայն կարող է նախատեսել ցանկացած անձ, որի իրավունքները խախտվել են (Չեղարգոյն դատարանի անդամների համար գործում են բացառությունները հատուկ ընթացակարգ):</p>	<p>հետապնդում կարելի է սկսել Ֆրեական օրենսգրքի կամ Ֆրեական դատավարության օրենսգրքի համաձայն հանրապետության նախագահի համաձայնությամբ:</p>
<p>ՖՐԱՆՍԻԱ</p>	<p>Օրենքով սահմանված իրավախախտումներ</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն:</p>	<p>Ֆադրացիական պատասխանատվություն սահմանվում է միայն, եթե դատավորը անձնապես մտրվող է:</p>	<p>Սովորական ընթացակարգ, բարդացիականաց կարող է ներկայացվել միայն պետության դեմ, որը կարող է հայց հարուցել հատուցման ապահովման հարցով:</p>	<p>Ֆրեական և բարդացիական ընթացակարգեր չկան:</p>	<p>հետապնդում կարելի է սկսել Ֆրեական օրենսգրքի կամ Ֆրեական դատավարության օրենսգրքի համաձայն հանրապետության նախագահի համաձայնությամբ:</p>
<p>ԳԵՐՄԱՆԻԱ</p>	<p>Ֆրեական օրենսգրքով սահմանված իրավախախտումներ, այդ թվում՝ դատական պաշտոնի չարաչառում և կոտորակ</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն:</p>	<p>Անձնական բարդացիական պատասխանատվությունը սահմանափակվում է Ֆադրացիական օրենսգրքի 839(2) հոդվածով, որի համաձայն, վնաս պատճառած գործողությունը բրեական հանցագործություն է համարվում: Պետությունը պատասխանատվություն է կրում այդ դեպքերում, և պետությունը հատուցման ապահովման հայց կարող է հարուցել, երբ վերջինից պահանջում են վճարել վնասի դիմաց:</p>	<p>Սովորական ընթացակարգ, բարդացիականաց կարող է ներկայացվել միայն պետության դեմ, որը կարող է հայց հարուցել հատուցման ապահովման հարցով:</p>	<p>Ֆրեական և բարդացիական ընթացակարգեր չկան:</p>	<p>հետապնդում կարելի է սկսել Ֆրեական օրենսգրքի կամ Ֆրեական դատավարության օրենսգրքի համաձայն հանրապետության նախագահի համաձայնությամբ:</p>

ԻՍԱԼՆԻՎ	<p>Երբ դատավորը դիտավորյալ ընդունել է անարդար դատական ակտ, երբ կիրառվել են անօրինական ընթացակարգեր ընդունելության ձևք բերելու համար, երբ դատավորը անօրինական ձերբակալություններ կամ հետաքննություններ կարգադրում:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն:</p>	<p>Պետությունը կրում է քաղաքացիական պատասխանատվություն, թայց կարող է վստահ հատուցում պահանջել դատավորից, եթե սխալը կատարվել է դիտավորյալ:</p>	<p>Շարժանուր իրավունքով սահմանված ընթացակարգեր</p>
ԻՌԱԼՆԻՎ	<p>Ստվորության իրավունքը ճանաչում է դատավորի լիակատար անձնումխելություն:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն:</p>	<p>Նույն անխտության կամ արդարադատության դեմ գործողություն կատարելու համար քաղաքացիական պատասխանատվություն սահմանվում է 1988 թվականի օրենքով, որով վերացվեց դատավորի անձնումխելությունը հանրաքվեի միջոցով: Պետությունը երաշխավոր է հանդիսանում և կարող է պատասխանատվությունից ազատվելու դեմ հայց ներկայացնել: փոխատուցման չափը սահմանափակում է, եթե վստաղ հասցվել է ոչ դիտավորյալ:</p>	<p>Գոյություն ունեն ընդդատության հատուկ կանոններ՝ ապահովելու համար, որ գործին ընթացք տրվի մեկ այլ տարածքում, դիմումների ընդունելության բնություն (կազմակերպություն) և հարցը ուղղվել դատական պաշտպանության միջոցով: թուրքը վերաբերում է օրենքի մեխանիզմներին): Գործերը լսվում են սովորական դատարաններում:</p>
ԻՍԱԼԻՎ	<p>Ստվորության իրավունքը ճանաչում է դատավորի լիակատար անձնումխելություն:</p>	<p>Նույն անխտության կամ արդարադատության դեմ գործողություն կատարելու համար քաղաքացիական պատասխանատվություն սահմանվում է 1988 թվականի օրենքով, որով վերացվեց դատավորի անձնումխելությունը հանրաքվեի միջոցով: Պետությունը երաշխավոր է հանդիսանում և կարող է պատասխանատվությունից ազատվելու դեմ հայց ներկայացնել: փոխատուցման չափը սահմանափակում է, եթե վստաղ հասցվել է ոչ դիտավորյալ:</p>	<p>Նույն անխտության կամ արդարադատության դեմ գործողություն կատարելու համար քաղաքացիական պատասխանատվություն սահմանվում է 1988 թվականի օրենքով, որով վերացվեց դատավորի անձնումխելությունը հանրաքվեի միջոցով: Պետությունը երաշխավոր է հանդիսանում և կարող է պատասխանատվությունից ազատվելու դեմ հայց ներկայացնել: փոխատուցման չափը սահմանափակում է, եթե վստաղ հասցվել է ոչ դիտավորյալ:</p>	<p>Գոյություն ունեն ընդդատության հատուկ կանոններ՝ ապահովելու համար, որ գործին ընթացք տրվի մեկ այլ տարածքում, դիմումների ընդունելության բնություն (կազմակերպություն) և հարցը ուղղվել դատական պաշտպանության միջոցով: թուրքը վերաբերում է օրենքի մեխանիզմներին): Գործերը լսվում են սովորական դատարաններում:</p>

	<p>Սովորական դատարաններն ընթացակարգեր քրեական քաղաքացիական գործերով. Գեբրազույն դատարանը իրավաբան և բժշկական փորձագետներ լինելու համար:</p>	<p>Պետության քաղաքացիական պարտավորությունների մասին ընդհանուր կանոններ, որոնցով կարող է դատավորին պատասխանատվությունից ազատելու դեմ հայց հարուցվել:</p>	<p>Ֆրեական հետապնդմով կամ կայանավորումը պետք է հաստատվի խորհրդարանի կողմից. դատավորի անարդարությունները կանցնելու են մինչև վարույթի ավարտը:</p>
<p>1955 թվականին Գերագույն դատարանի կողմից սահմանված նախադեպի համաձայն՝ դատավորներին կրոնական, քաղաքացիական պատասխանատվություն չի տրվում ընթացքում կողմերին հարցված վնասի համար:</p>	<p>Պետության քաղաքացիական պարտավորությունների մասին ընդհանուր կանոններ, որոնցով կարող է դատավորին պատասխանատվությունից ազատելու դեմ հայց հարուցվել:</p>	<p>Պատասխանատու է միայն պետությունը, բայց կարող է դատավորի դեմ հայց հարուցել պատասխանատվությունից ազատելու մասով:</p>	<p>Միայն պետությունն է կանչվում պատասխանատվության (ընդհանուր իրավունքի համաձայն ընթացակարգ, 1988 թվականի սեպտեմբերի 1-ի օրենք):</p>
	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն, դատավորը, որն ազատագրվել է մեկ տարուց ավելի ժամկետով, ազատվում է պաշտոնից:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն:</p>	<p>Տուգանքներ, պարտականությունները կատարելու արգելք, պետական պաշտոն գրառ կցվելու և գործունեությանը գրառվելու արգելք</p>
<p>Սովորական քրեական պատասխանատվություն</p>	<p>Շղի հատուր իրավունքի համաձայն՝ իրավախախտումները, նաև հատուկ իրավախախտումներ, ինչպես օրինակ՝ պաշտոնական հանցանքները գործարարական կոտորածից:</p>	<p>Ֆրեական օրենսգրքի խախտումներ, այդ թվում՝ դատական պաշտոնի չարաշահումն կոտորածից:</p>	<p>Ֆրեական օրենսգրքի 4-րդ հոդված, իշխանություն չարաշահում և արդարադատության հերքում</p>
<p>ՃԱԼՈՒՆԻԱ</p>	<p>ԼԻՆՏԵՆՇՏԱՅՆ</p>	<p>ԼԻՏՎԱ</p>	<p>ԼՆՈՒԲՄԵՄԲՈՒԳ</p>

<p>ՄԱԼԹԱ</p>	<p>Քրեական օրենսգրքում հատկորոյթ է սահմանվում այն դեպքերի համար, որոնց ժամանակ դատավորը մերժում կամ հրաժարվում է լսել օրենքի սահմաններում ներկայացված դիմումը՝ <i>in casu</i> նպատակներով, ինչպես պետական պաշտոն գրառնելու յուրաքանչյուր անձի դեպքում՝ իշխանության չարաշահումից պաշտոնական հանցագործություն, կոտորած, յուրացում:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն:</p>	<p>Հատուկ կանոններ չկան. սակա չէ որևէ դեպք, երբ փորձ է արվել դատավորին քաղաքացիական պատասխանատվության կանչելու:</p>	<p>Մովորական քրեական դատարաններում սովորական ընթացակարգեր</p>	<p>Քրեական պատասխանատվության կանչելու համար անկողն դատարանի և հանրապետության նախագահի կամ խորհրդարանի թողնված դեպքում՝ կախված հանգամանքներից:</p>
<p>ՄՈՒԳՐՎԱ</p>	<p>Ընդհանուր իրավունք՝ բոլորն օրենքի առաջ հավասար են սկզբունքով</p>	<p>Քրեական օրենքներ</p>	<p>Պատասխանատվության կանչելու կամ քաղաքացիական պատասխանատվություն:</p>	<p>Քրեական պատասխանատվության կանչելու համար անկողն դատարանի և հանրապետության նախագահի կամ խորհրդարանի թողնված դեպքում՝ կախված հանգամանքներից:</p>	<p>Քրեական պատասխանատվության կանչելու համար անկողն դատարանի և հանրապետության նախագահի կամ խորհրդարանի թողնված դեպքում՝ կախված հանգամանքներից:</p>

<p>ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ</p>	<p>Ընդհանուր իրավունքի դեմ իրավախախտումներ, որոնք կատարվել են դատավորի պարտականությունների կատարման ընթացքում, որա ժամանակ, իշխանություն չարաշահման հատուկ իրավախախտումներ, իրավասությունների չարաշահում, պետական ֆորտեպի յուրացում, արդարատուրյուն հերքում, գաղտնիության պահպանում խախտում</p>	<p>Ընդհանուր իրավունք</p>	<p>Պատվորը բաղադրված է ներքալվում միայն, եթե վնասը հաստատու փաստերը հանգեցրել են քրեական մեղադրանքի՝ կաշառքի, պետական միջոցների յուրացման կամ պետական դիրքի չարաշահման մասով. դատավորը պարտավոր է փոխհատուցել պետության կողմից վճարված գումարը կամ պետությանն ազատել պատասխանատվությունից:</p>	<p>Սովորական քրեական ընթացակարգ առավել բարձր առյուծի դատարանում, թան այն դատարանը, որտեղ պաշտոնավարում է դատավորը՝ քրեական գործերում և այն դատարանում, որտեղ հայտնաբերվել են փաստերը՝ բաղադրված գործերով:</p>	<p>Մոլորական ընթացակարգերն դատարաններ բաղադրված չեն գործերով, քրեական գործերով՝ նախարարի կամ նախագահի նախնական կարծիքը, որից հետո սովորական ընթացակարգ և դատարաններ (ինքնադրվիանի որոշակի մակարդակներում գործող դատավորների դեպքում՝ առավել բարձր առյուծի դատարան)</p>
<p>ՌՈՒՄԻՆԻԱ</p>	<p>Ընդհանուր իրավունք</p>	<p>Ընդհանուր իրավունք</p>	<p>Ընդհանուր իրավունք</p>	<p>Մոլորական ընթացակարգերն դատարաններ բաղադրված չեն գործերով, քրեական գործերով՝ նախարարի կամ նախագահի նախնական կարծիքը, որից հետո սովորական ընթացակարգ և դատարաններ (ինքնադրվիանի որոշակի մակարդակներում գործող դատավորների դեպքում՝ առավել բարձր առյուծի դատարան)</p>	

<p>ՍԼՈՎԱԿԻԱ ԿԻՎԵՅԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>Դատավորի պարտավորությունների կատարման ընթացքում Պետությունը կրում է իրականացումը լիարժեքությամբ:</p>	<p>Ազատագրվում, մասնագիտական և տիրույթային որակավորման ներքին գրվում, պաշտոնավարելու արգելք, ստեղծարարություն:</p>	<p>Քրեական գործերով վարույթի համար պետք է ձեռք բերել դատավորին նշանակած կամ ընտրված մարմին թույլով ությունը: Վարույթը հարուցվում մեղավոր դատարանի նախագահի կամ արդարադատության նախարարի կողմից:</p>	<p>Քրեական գործերով ցանկացած վարույթ կամ կատարվողում պետք է թույլատրվի խորհրդարանի կողմից:</p>
<p>ՍԼՈՎԱԿԻԱ</p>	<p>Պաշտոնավորության հանցագործությունն արդյունքում իրավունքները կրողները կարող են դարձնվել:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն, որոնց արդյունքում դատավորի կազմությունները կարող են դարձնվել:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն (տուգանքներ, քաղաքացիական պատասխանատվություն) և կարող են հանգեցնել կարգապահական պատասխանատվության, խանտավորության արդյունքում:</p>	<p>Քրեական գործերով ցանկացած վարույթ կամ կատարվողում պետք է թույլատրվի խորհրդարանի կողմից:</p>
<p>ՇՎԵԴԻԱ</p>	<p>Քրեական օրենսգրքով սահմանված պատասխանատվությունները ընթացքում իրականացումը կրում է իրականացումը լիարժեքությամբ:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընդհանուր իրավունքի համաձայն (տուգանքներ, քաղաքացիական պատասխանատվություն) և կարող են հանգեցնել կարգապահական պատասխանատվության, խանտավորության արդյունքում:</p>	<p>Պատժամիջոցներ սահմանվում են ընթացքում հասցված վնաս. պետությունը, ընդհանուր առմամբ, պատասխանատու է պետական ծառայողի անպատասխանատվության համար. դատավորը կարող է ենթարկվել անձնական պատասխանատվության, եթե կան ծանուցանումներ:</p>	<p>Քրեական գործերում, եթե դատավորը Չեղագրյալ դատարանի դատավոր է, կարող է կարող լինել հարուցել օմբոսմանը և արդարադատության կանցլերը:</p>

ՇՎԵՅՑԱ- ՐԻԱ	Դատավորի գործունեության վաշտոնական դիրքի հետ կապված իրավախախտումներ		Քաղաքացիական պատասխանատվություն կրում է միայն պետությունը, դատավորը անձնապես չի կարող ենթարկվել քաղաքացիական պատասխանատվության:	Քրեական գործերում միայն խորհրդարանը կարող է փարոջ վարույթ հարուցել. այն կարող է նաև պայմանականորեն կասեցնել դատավորի խաբարությունները, գործը քննում են սովորական դատարանները:
ԹՈՒՂՔԻԱ	Քրեական դատավարության օրենսգրքի պաշտոնի սխալ օգտագործում կամ չարաշահում, կոռուպցիա, հովանավորչություն	Ազատագրվում	Քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի քրեական իրավախախտման քաղաքացիական հետևանքներ, կամայական որոշումներ, անօրինական որոշումներ, անձնական նկատառումներով կամ գործին անջնջություն չունեցող հանգամանքներով պայմանավորված որոշումներ	Քրեական վարույթի համար անկախ է Դատավորների գերագույն խորհրդի և դատախազի համաձայնությունը, որոնք նշանակում են քննիչներին դատախազի: Վերջիններիս որոշում են ընդունում, թե արդյոք գործը կարգավանականությամբ ունի, և փաստաթղթերը ուղարկում են իրավասու մարմինների, գրություն ունի հատուկ ընթացակարգ դավաճանության (քրեական հանցագործության) դեպքում:
ՈՒՂՐԱՐՆԱ		Ընդհանուր իրավունքով սահմանված պատիժներ, այդ թվում՝ լիազորությունների դադարեցում	Դատավորները չեն կրում քաղաքացիական պատասխանատվություն:	Սովորական քրեական ընթացակարգ, այնուամենայնիվ, դատավորի կանխարգելիչ ձերբակալություն կարող է տեղի ունենալ բացառիկ դեպքերում ավտոբլոկադայով: Գերագույն խորհրդի կողմից: Դատավորի լիազորությունները կասեցվում են հայց հարուցելուց անմիջապես հետո: Իրավասու դատարանը այդ նպատակով նշանակված վերաքննիչ դատարան է, որտեղ դատավորը պետք է երբեք աշխատում չլինի:

<p>ՄԻԱՑՅԱԼ ԹԿԱՎԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>Մովորության իրավունքի հասնաճարն անձեռնմխելիություն դատավորի պարտականություններ իրականացնելիս, հակառակ դեպքում անձեռնմխելիությունը գործում է միայն, եթե դատավորը բարելավի՞ր՞ է գործել:</p>	Կարգապահական վարույթ			
	<p>Հանգամանքներ</p>	<p>Ընթացակարգ</p>	<p>Իրավասություն</p>	<p>Պատժամիջոց</p>
<p>Կռակիտ կամ շատ կռակիտ խախտումներ, որոնք սահմանված են Ա.Ո.Օ.-ի 83-րդ և 84-րդ հոդվածներում</p>	<p>Գերազույց դատական խորհուրդը նախաձեռնում է հետաքննությունը տուժող անձի, փաստերի մասին իրազեկ անձի, դատախազության կամ սովյալ դատարանի նախագահի դիմումի հիման վրա:</p>	<p>Գերազույց դատական խորհուրդ</p>	<p>Ա.Ո.Օ.-ի 85-րդ հոդված, նկատույթյուն, տուգանք, լիազորությունների կասեցում, լիազորությունների դադարեցում</p>	
<p>ԼՆԴՈՐԱ</p>	<p>Նույնիսկ մանր իրավախախտումների դեպքում</p>	<p>Նախարարը հայց է ներկայացնում Դատավորների խորհուրդ՝ գործին ընթացք տալու համար:</p>	<p>Նախագգուշացում կամ լիազորությունների դադարեցում</p>	
<p>ԼԴԴԵՋՆՆ</p>			<p>Նախագգուշացում, նկատույթյուն, խիստ նկատույթյուն, 15 օրից մինչև 1 տարի ժամկետով լիազորությունների կասեցում, լիազորությունների դադարեցում</p>	
<p>ԲԵԼԳԻԱ</p>	<p>Օրենքով սահմանված կամ նախարարության իրավունքից բխող վարչակազմային կանոնների խախտում՝ դատական ինստիտուտի նկատմամբ վստահության մատուց</p>		<p>Դատավորի գործը քննում էր նախագահը, Վերաքննիչ դատարանի նախագահի տեղակալը կամ Վերաքննիչ դատարանի կամ Վճարելի դատարանի ընդհանուր իրավասության կարգապահական ժողովը՝ կախված դատավորի աստիճանից և խախտման լրջությունից կամ կիրառելի պատժամիջոցից:</p>	

ԿԻՊՂՈՍ	Մտավոր կամ ֆիզիկական անկարողություն, որը թույլ չի տալիս դատավորին իրականացնել իր պարտավորությունները, էթիկական պարտավորությունների խախտում:	Գերագույն դատարանը նշանակում է հետաքննիչ դատավոր և հետո որոշում ընդունում դատավորին կարգապահական մարմնի ընտրությանը ներկայացնելու մասին:	Գատական իշխանության գերագույն խորհուրդ	Նկատողություն կամ լիազորությունների դադարեցում
ՉԵԽԻԱԿԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ	2002 թվականի օրենքով սահմանված կարգապահական կանոնների խախտում	Արդարադատության նախարարը կամ դատարանի նախագահը կամ Գերագույն դատարանի նախագահը որոշում ընդունում վարչապետի կողմից նախառնվող մասին, որոնք չպետք է ունենան երկու տարուց ավելի վաղեմություն:	Հինգ դատավորի կազմով կարգապահական դատարանը, որոնց նշանակում է դատարանի նախագահը՝ Գատական խորհրդին համաձայնությամբ երեք տարի ժամկետով, բարձրագույն ներկայացվում են Գերագույն դատարան:	Նկատողություն, աշխատավարձի ժամանակակից կրճատում, նախագահի լիազորությունների կասեցում, դատավորի լիազորությունների կասեցում
ԷՍՏՈՆԻԱ	Ընթացակարգերը չարհիվանելը և դատական համակարգի նկատմամբ վատանդությունը վտանգող ցանկացած խախտում կամ արարք	Վարչապետը նախաձեռնում է Գերագույն դատարանի նախագահը կամ արդարադատության նախագահը:	Գերագույն դատարանի կարգապահական կոմիտե	Նախագահը, նկատողություն, սուղ անք, լիազորությունների դադարեցում (կարող է կարգադրվել միայն Գերագույն դատարանի կողմից լիազուրկման ժողովում):
ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ	Կարգապահական վարչապետի կողմից իրավախախտումները (պարտականություններ)			

	<p>Պարզ նկատությունից, որը կցվում է անձնական գործին, մինչև լիազորությունների դարարեցում</p>	<p>Նկատողություն, ստուգանք, աշխատակարձի կրճատում, մեկ այլ պաշտոնի նշանակում, լիազորությունների դարարեցում</p>	<p>Նախագուշացում, անձնական կարծիք (լիազորությունները դադարում են միայն դատական կարգով ստավել լուրջ ղեկավարում):</p>
<p>Ռազմական կազմակերպության գերագույն լիարժեքը՝ Վճարելի դատարանի առաջին նախագահի նախագահությունը</p>	<p>Դատական կազմակերպության գերագույն լիարժեքը՝ Վճարելի դատարանի առաջին նախագահի նախագահությունը</p>	<p>Դատարանի ծառայության դատարան, ցմահ նշանակված գործող դատավորների առաջնությունը մինչև այլ դատավորների կազմով Դատարանի արտարարատության նախագահի ծառայության ղեկավարում</p>	<p>ա) Արտարարատության նախագահի կողմից նշանակված երեք անդամների կազմով Դատական գործառնությունների հարցերով կոմիտե (մեկին առաջադրում է Ի-պատիվայի դատավորների ժողովը, մյուսին առաջադրում է իրավաբանության ֆակուլտետը): բ) Դատարանի նախագահը</p>
<p>Հատուկ վարչության կողմից վարվող ընթացակարգ</p>	<p>Հատուկ վարչության կողմից վարվող ընթացակարգ</p>	<p>Գրավոր կարող է լուրջ ներկայացվել Դատական գործառնությունների հարցերով կոմիտե ցանկացած անձի կողմից, որը ստիժել է դատավորի վարքագծի հետևանքով: Հատուկ վարչությունը իրավաբանական կազմակերպությունների կազմակերպության ղեկավարում</p>	<p>Գրավոր կարող է լուրջ ներկայացվել Դատական գործառնությունների հարցերով կոմիտե ցանկացած անձի կողմից, որը ստիժել է դատավորի վարքագծի հետևանքով: Հատուկ վարչությունը իրավաբանական կազմակերպությունների կազմակերպության ղեկավարում</p>
<p>Պաշտոնի անցվող պարտականությունների լիախում, անպարկեշտ, անբարո կամ անարժան վարքագիծ</p>	<p>Պաշտոնի անցվող պարտականությունների լիախում, անպարկեշտ, անբարո կամ անարժան վարքագիծ</p>	<p>Օրենքներում սահմանված պարտականությունների լիախում, վարույթ հազվադեպ է հարուցվում:</p>	<p>Պաշտոնի անցվող պարտականությունների լիախում, անպարկեշտ, անբարո կամ անարժան վարքագիծ</p>
<p>ՖԵՆՍԻՆ</p>	<p>ՖԵՆՍԻՆ</p>	<p>ԳԵՐՄԱՆԻԱ</p>	<p>ԻՍԼԱՄԻԱ</p>
<p>ԻՌԱՆՍԻԱ</p>	<p>ԻՌԱՆՍԻԱ</p>	<p>ԻՌԱՆՍԻԱ</p>	<p>ԻՌԱՆՍԻԱ</p>

ԻՏԱՍԻՄ	<p>Իր պաշտոնին առնչվող պարտավորությունների ցանկացած խախտում, պետական կամ մասնավոր գործունեություն, որը բացասաբար է անդրադարձնում մասնավոր կամ դատական ինստիտուտի կողմից ակնկալվող վստահության և հեղինակության վրա (գործերը բնավում են նախատեսված իրավունքի համաձայն):</p>	<p>Վարոյթ հարուցվում է գլխավոր առաջադի ներկայացուցի կողմից Վճռաբեկ դատարանում կամ արդարադատության նախարարի դիմումի հիման վրա: Ընթացակարգը իր բնույթով դատական է՝ նման ընթացակարգով սահմանված բոլոր նրա՝ խիբների պահպանմամբ:</p>	<p>Կարգապահական դատարան՝ ինը դատավորների կազմով, որոնք Դատական գերագույն խորհրդի անդամներն են ընտրվում են իրենց գործընկերների կողմից, որանցից երկուսին պետք է նշանակի խորհրդարանը:</p>	<p>Կարգապահական ընթացակարգ, գերազանցում կամ տուգանք/խնայիչների ընթացակարգ, լիազորությունների դադարեցում</p>
ՃԱՄՈՆԻՍ	<p>Դատարանակազմության մասին օրենք, «Դատավորների խնայիչ մեղսի մասին» օրենք, «Դատավորների նկատմամբ կարգապահական վարույթ հարուցելու մասին» օրենք</p>	<p>Սահմանված «Դատավորների նկատմամբ կարգապահական վարույթ հարուցելու մասին» օրենքով «Դատավորների խնայիչ մեղսի մասին» օրենքով:</p>	<p>Գործը բնավում է մեկ ատյան բարձր դատարանում, քան այն դատարանը, որի անդամ խնայիչների ենթակա դատավորը: Ինայիչների ենթակա են ամենաբարձր գործերը: Գործերը բնավում են Ինայիչ մեղսի դատարանի կողմից, որի կազմում մերգրավված են Ճատրնիայի խորհրդարանի անդամներ:</p>	<p>Կարգապահական ընթացակարգ, գերազանցում կամ տուգանք/խնայիչների ընթացակարգ, լիազորությունների դադարեցում</p>
ԼԻՏՏԵՆՇՏԵՆ	<p>Սահմանված «Պետական պաշտոնյաների մասին» օրենքով:</p>	<p>Հատուկ ընթացակարգ չկա, նման է քրեական ընթացակարգին:</p>	<p>Մոլդովական դատավորների դեպոզիտ՝ առավելագույնը ատյանի դատարանը, և բարձր ատյանի դատավորների դեպոզիտ՝ Գերագույն դատարանը:</p>	<p>Նկատողություն, աշխատակարգի ժամանակակից կրճատում, պաշտոնից ազատում</p>
ԼԻՏՎԱ	<p>Դատավորի պարտականությունների խախտում, օրենքի կոպիտ խախտում</p>	<p>Դատական խորհուրդը կամ դատարանի նախագահը կարող են կարգապահական ընթացակարգին:</p>	<p>Դատական խորհրդի էքիզիտի և կարգապահության հարցերով կոմիտեն (ընտրված կամ</p>	<p>Նկատողություն կամ լիազորությունների դադարեցում</p>

	<p>156-րդ հոդված</p>	<p>Պաշտոնից ազատում</p>	<p>Դիտողություն, նախագգ ուշացում, պաշտոնից ազատում</p>
<p>Եշանակված դատավորների և իշխանական մյուս թևերի ներկայացուցիչների կազմով), որը գործը ուղարկում է Պատվո դատարան, որտեղ եթե դատարանը գտնում է, որ դատավորին պետք է հետաքննել պաշտոնից, այդ պատճառով ներկայացնում նախագգահի կամ խորհրդարանի հաստատմանը:</p>	<p>157-րդ հոդված <i>et seq.</i></p>	<p>Նախագգահի կողմի պաշտոնից ազատում՝ խորհրդարանի առաջարկով (հաստատվում է ձայների երկու երրորդով): Նախքան այս բայերը ձևարկվելը գործը հետաքննվում է Արդարադատության հանձնաժողովի կողմից, եթե վերջինս գտնում է, որ դատավորը պետք է պատասխանատվության կանգնի:</p>	<p>Դատական իշխանության գերագույն խորհրդի կարգապահական խորհուրդ</p>
<p>գապահական վարույթ հարուցել:</p>	<p>Սահմանադրության 97-րդ բաժին 1944 թ վավանի թիվ 41 ակտի 8-րդ բաժին</p>	<p>Կարգապահական վարույթ կարող է հարուցվել Գերագույն դատարանի նախագգահի, Դատական իշխանության գերագույն խորհրդի նախագգ ակնին Դատական իշխանության</p>	<p>Կարգապահական վարույթ կարող է հարուցվել Գերագույն դատարանի նախագգահի, Դատական իշխանության գերագույն խորհրդի նախագգ ակնին Դատական իշխանության</p>
<p>տում, անհամատեղելիության մասին կանոնները չպահպանելը</p>	<p>Մահմանադրություն</p>	<p>Պարտականությունները իրականացնելու անկարողությունը (ֆիզիկական կամ մտավոր) կամ հատկապես լուրջ գանգաբ</p>	<p>Արդարադատություն իրականացնելիս կանխամտածված խախտում, կարգապահական իրավախախտում, քաղաքական բնույթի հանցանքներ, գործունեություն,</p>
<p>LՅՈՒՐԱՄԵՄԻՆԳԻՆԳԻ</p>	<p>ՄԱԼԹԱԼ</p>	<p>ՄՈՒԿՈՎԱ</p>	<p>ՄՈՒԿՈՎԱ</p>

<p>գերագույն խորհրդի ցանկացած անդամի կողմից:</p>	
<p>անհամատեղելիության կանոնների խախտում, վարվելակերպի կանոնադրի համակարգ այն կամ յուրջ խախտում</p>	<p>Պարտականությունների կատարման կամ դատավորի վարվեցողության կանոնների անշտան խախտումների դեպքում դատարանի նախագահը կարող է կարգադրել նախազգուշացում: Եթե դատավորը դատավարությունում է կամ կատարել է հանցագործություն և/կամ ազատազրկվել է, եթե հայտարարվել է աննկ կամ անիրավունակ, առավել ընդհանուր՝ ապա, առաջարկատու պետ, որ արտարարատությունը կամ դատական իշխանության նկատմամբ վստահությունը լրջորեն խաթարվում են, ապա Գերագույն դատարանը կարող է կանոնելիկամ դատարանը դատավորի կազմալուծումները:</p>
	<p>ՆԻՂԵՐ- ԼԱՂՆԵՐ</p>

<p>Միայն նախագ գրչացումն նկատորոթյուն, սահմանա-դրությամբ նախատեսված կարգով լիազորոթյունների դարձվող լիազորոթյունների կրկնվող լիազորոթյունների դեպքում կիրառվում է հա-ստով ընթացակարգ, որը նախատեսված է սահմա-նարյութում:</p>	<p>Նախագ գրչացում, նկատ-րոթյուն, լիազորոթյունների դարձվող լիազորոթյուն մեկ այլ պաշտոնի տեղա-փոխման միջոցով</p>
<p>Երկու դատավորների, մեկ փաստաբանի և երկու կողմ-նակի անձանց կազմով կո-միտե: Բոլորին նշանակում է կառավարոթյունը:</p>	<p>Տարբեր կարգապահական դատարաններ գրադվումն սովորական դատարաններում, վարչական դատարաններում, գնկիրական դատարաննե-րում և Գերագույն դատարա-նում առաջացող գրծերով: Առաջին ատյանում դատա-րանները գործում են երեք դատավորի կազմով, իսկորք դատավոր ըննում են բոլոր-ները:</p>
<p>Իր պարտականու-թյունների կատարման ընթացքում դատավորի վարչագծի մասին բոլորք ոնեցող կողմը, վկան կամ փաստաբանը կարող են գործը ներկայացնել Կարգապահական կոմի-տե: Կոմիտեի որոշումը կարող է վերանայվել ոչ մանազեռ դատավորնե-րի կազմով սովորական դատարանի կողմից:</p>	<p>Շատ նման է քրեական վարոթյուն, վարոթյուն իրականացվում է այդ նպատակով ընտրված դատավորների կողմից, նախարարի, Գերագույն դատարանի կամ որևէ դատարանի ղեկավարի, Դատական իշխանության ազգային խորհրդի կամ այդ նպատակով իրեն նշանակած դատախազի կողմից դիմումի հիման վրա, վարոթյուն իրականացվում է հրապարա-կային, և դատավորին պաշտպանում է իրավա-խորհրդատուն:</p>
<p>Ներկայիս օրինագծով փորձ է կատարվում վերջ դնելու այն գործերակեր-պին, որի համաձայն դատավորները, ինչպես բոլոր ավագ պաշտոնյա-ները, ներթալա չեն կար-գապահական վարոթյուն:</p>	<p>Պաշտոնի հեղինակու-թյանը հարված հասց-նող լիախտում, օրենքի ակնհայտ խախտում, մանր իրավախախտում-ներ</p>
<p>ՆՈՐՎԵԳԻԱ</p>	<p>ԼԵՀԱՍՏՈՆ</p>

<p>ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱ</p>	<p>Մասնագիտական պարտավորությունների կատարման խախտում, դատավորի պաշտոնում լիարժեք գործողություններ կամ թերացումներ, որոնք անհամատեղելի են դատական գործառույթների կատարելու արժանապատվության հետ (տարբեր աստիճաններով, որոնցով պայմանավորված են պատժամիջոցները):</p>	<p>Սահմանված «Դատավորների մասին» օրենքով</p>	<p>Դատական իշխանության գերագույն խորհուրդ, բողոքներ ներկայացվում են Գերագույն դատարան:</p>	<p>5-90 օրվա աշխատավարձի չափով տուգանք, մեկ այլ պաշտոնի տեղափոխում, 20-240 օրով լիազորությունների կասեցում, հարկադիր թռչանկ անցում, լիազորությունների դադարեցում</p>
<p>ՌՈՒՄԻՆԻԱ</p>	<p>Մասնագիտական գանձաքն և ծառայության շահերին կամ դատական իշխանության հեղինակության դեմ վարքագիծ (գործը վարելու ճգճգումներ, բացակայություն, անփական շահի թելադրանքով գործողություն, այլ դատավորների աշխատանքին միջամտություն, գաղտնիության խախտում)</p>	<p>Վարույթ հարուցվում է նախարարության կողմից, բնութային վարում են նույն աստիճանի դատավորները, պաշտպանությունը իրականացվում է դատավորի կողմից:</p>	<p>Դատական իշխանության գերագույն խորհուրդ, որպես վերջին աստիճան՝ Գերագույն դատարան</p>	<p>Նվազեցում, նախազգուշացում, աշխատավարձի կրճատում, առաջխաղացման դադարեցում, լիազորությունների դադարեցում</p>
<p>ՍԼՈՎԱԿԻԱ ՎԻԵՆԱ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ</p>	<p>Կարգապահական կանոնների խախտում, որ սահմանված են 2000</p>	<p>Վարույթ կարող են հարուցել արդարադատության նախարարը</p>	<p>Կարգապահական դատարաններ</p>	<p>Նախազգուշացում, աշխատավարձի ժամանակավոր կրճատում, լիազորությունների կասեցում, լիազորությունների դադարեցում</p>

	<p>թվականի օրենքով կամ քրեական դատապարտման հետևանքներ</p>	<p>կամ տվյալ դատարանի նախագահը:</p>	<p>Մեկ այլ պաշտոնի փոխարժեք, խրախուսման բոլոր ձևերի կանցում, աշխատավարձի կրճատում, լիազորությունների դադարեցում</p>	
<p>ՍԼՈՎԵՆԻԱ</p>	<p>«Դատարանական կազմության մասին» օրենքով սահմանված լիքիստ դեպքեր</p>	<p>Վարդապետ նախաձեռնվում է դատարանի նախագահի կողմից: Կիրառվում է սովորական քրեական ընթացակարգը:</p>	<p>Որպես նախագահ հանդես եկող Գերագույն դատարանի մեկ դատավորի և տարբեր առյուծի դատարաններ ենթակայացնող չորս դատավորների կազմով կարգավիճակի դատարան</p>	
<p>ՇՎԵՑԻԱ</p>	<p>Շվեդիայի մասին չի վերաբերում</p>			
<p>ԹՈՒՐԿԻԱ</p>	<p>Պարտականությունները կատարելու թերացում, գանգանք, դատական աշխատանքի ժամանակ անհարգալից վերաբերմունք, բացակայություն, ուշացումներ, ժամանակի վատնում, պրոպագանդային ակտիվություններ, հարկադրական աշխատանք, քաղաքական փախույթ, քաղաքական և ծառայողական պարտականություններում թերացում</p>	<p>Կախված է հիերարխիկ մակարդակից՝ նախարարի կողմից նշանակված տնտեսներ, որոնք նախաձեռնում են վարչություն, պաշտպանության իրավունքի պահպանում</p>	<p>Դատավորների և դատախազների գերագույն խորհուրդ (որը պատասխանատու է նշանակումների և առաջխաղացման համար)</p>	<p>Նախագահության, նկատառվում է, առաջխաղացման հետաձգում կամ արգելք, աշխատավարձի պակասում, հարկադրական փոխարժեքի աշխատանքի, լիազորությունների դադարեցում</p>

ՈՒՎՐԱՐՆԱ	Օրենքի կտպիտ խախտում, որպես դատավոր պարտավանություններում և այն պատճառներով, որոնք դատավորը պարտավոր է պահպանել իր անձնական կյանքում		Կարգապահական կոմիտեներ	Նվազեցում կամ Արդարադատության բարձրագույն խորհրդին առաջարկ՝ դատավորի փագորությունները կասեցնելու մասին
ՄԻԱՅՑԱԿԱՆ ԲԱՐՈՑՈՒՄ	Հատկապես զանցանք	Լ որդ կանցելի և լորդ գլխավոր դատավորի նախաձեռնությամբ	Թագուհու կողմից՝ խորհրդարանի երկու պալատների առաջարկով՝ բարձր պաշտոն գրադեցնող դատավորի կողմից և լորդ կանցելի կողմից մնացած դատավորների դեպքում (բայց բոլոր դեպքերում բայեր չեն կարող ձեռնարկվել առանց անկախ դատական մարմնի գեկույցի և առանց լորդ գլխավոր դատավորի համաձայնության):	Լ փագորությունների դադարեցում (հազվադեպ դեպքերում)

Եվրոպայի խորհրդին ստորագրել է աշխարհամասում մարդու իրավունքներով զբաղվող կազմակերպությունների շարքում: Եվրոպայի խորհրդին անդամակցում են 47 պետություններ, որոնցից 28-ը միանամակ նաև Եվրոպական միության անդամներ են: Եվրոպայի խորհրդի անգամ բոլոր պետությունները միացել են Մարբու իրավունքների կոնվենցիային և իրավունքի գերակայության պաշտպանությանը նպաստնապիշ միջոցառումներին: Մարբու իրավունքների կոնվենցիան զստորմը վերահսկում է Կոնվենցիայի իրագործումն անդամ պետություններում:

Եվրոպական միությունը անուանական և ֆազմական կզակ գործընկերություն է կոնվոպկան 28 ժողովրդավարական կրկնների միջև: Միության նպատակն է՝ ապահովել խղղություն, բաղբոլմնում և ազատություն կր տարածի 500 միլիոն բնակիչների կամար, ովքեր ցանկանում են աղել ավիլի արբար և աղանով աշխարհում: Այս նպատակների կրագործման նպատակով ԵՄ կրկնները ստեղծել են մարմններ, որոնք կատարում են ԵՄ-ն և կոտոտում վերջինիս օրենսդրությունը: Եվրոպական միության կնմնական կատարողներն են Եվրոպական խորհրդանը (որն աղանովում է Եվրոպայի ժողովարկների ներկայացուցչությունը), Եվրոպական միության կարևաղը (որն աղանովում է անգամ կրկնների կատարությունների ներկայացուցչությունը) և Եվրոպական կաննամուղը (որն կրականնցում է ԵՄ ընդհանր աների պատարանությունը):

The Council of Europe is the continent's leading human rights organisation. It comprises 47 member states, 28 of which are members of the European Union. All Council of Europe member states have signed up to the European Convention on Human Rights, a treaty designed to protect human rights, democracy and the rule of law. The European Court of Human Rights oversees the implementation of the Convention in the member states.

The European Union is a unique economic and political partnership between 28 democratic European countries. Its aims are peace, prosperity and freedom for its 500 million citizens—in a fairer, safer world. To make things happen, EU countries set up bodies to run the EU and adopt its legislation. The main ones are the European Parliament (representing the people of Europe), the Council of the European Union (representing national governments) and the European Commission (representing the common EU interest).

www.coe.int

http://europa.eu

Partnership for Good Governance
Կործրկրություն կունն լով կրոպարան

